

ADNADIN JAŠAREVIĆ
DRUŽBA STVARNIH SJENA
Roman

ČETVRTI REGIONALNI FESTIVAL FANTASTIČNE KNJIŽEVNOSTI
REFESTICON 2016

ADNADIN JAŠAREVIĆ
DRUŽBA STVARNIH SJENA
Roman

ČETVRTI REGIONALNI FESTIVAL FANTASTIČNE KNJIŽEVNOSTI
REFESTICON 2016

Izdavač
Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

Za izdavača
mr Dragić Rabrenović

Recezent
prof. dr Zoran Živković

Ilustracije
Adnadin Jašarević

Kompjuterska obrada teksta i naslovne stranice
Marko Tvrđišić

Fotografija na naslovnoj stranici
U prolazu - Ozren Božanović

Štampa
MN Grafokarton

Tiraž
500

*Roman je odabran i objavljen po pozivu Organizacionog odbora
Regionalnog festivala fantastične književnosti REFESTICON 2016*

Pokrovitelji
Ministarstvo kulture Crne Gore
Opština Bijelo Polje

Organizator
Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

*Objavljivanje ove knjige finansijski je podržano od
JU Ratkovićeve večeri poezije*

ADNADIN JAŠAREVIĆ

DRUŽBA
STVARNIH SJENA

Roman

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje
Bijelo Polje, 2016.

~~ GLAVA PRVA ~~

JEDNE LJETNJE VEĆERI U LONDONU
VAN VREMENA

Jedne ljetnje večeri sjedio sam pored kamina, pušeći posljednju lulu. Bješe to svježa, opojna noć u kakvoj biste mogli očekivati u goste Titaniju i Oberona. Ne i ja. Svi koji me poznaju svjedočiće kako nisam sklon sanjarenju. Otpuhujem kolutove dima, smješkam se: mislim o tome kako bih hrkanjem rastjerao vilinska bića, sve i kada bi se nekim čudom odvažila ušunjati u moju podsvijest. Ja nikada ne sanjam, nikada, stotinu godina, a ipak ja sam zarobljenik sna. Otresam pepeo iz lule. Sračunati pokreti. Uživam u tome: dosljedno ponavljati istovjetne pokrete, naravno samo kada istresam pepeo. Jedan ludi psihiyat tar tvrdio je kako ta moja manična sklonost pokazuje da sam u potpunosti nezainteresovan za seks: taj je sve probleme svojih pacijenata tumačio kao posljedicu poremećenog libida. Kao da si ja mogu dopustiti da mojim postupcima upravlja taj ... libido... Recimo pohota, tako da svi razumiju. Ne, ne, nisam ja taj. Živim u malom svijetu u kome je sve postavljeno na ispravno mjesto, uredno, prema planu koji je samo meni jasan, u skoro klinički čistom svijetu! Uvijek se uzbudim kada govorim o mojoj sobi, kada govorim o čistoći. Eh, naravno, izuzimam jedan mali porok, koji odudara od mojih uobičajenih sklonosti ka redu, poretku, koji me opovrgava kao čistunca: duhan! Uprkos silnim nastojanjima nisam se uspio odreći lule, valjda jedinog zadovoljstva koje mi je preostalo. Ali, razumjećete kako ne pušim u svojoj sobi: bilo bi to pretjerivanje kakvo si ne bih mogao

dozvoliti. Pućkam kolutove dima u društvu svog neobuzdanog prijatelja, kome ne smeta moja sklonost duhanu. Svakako, njegova soba, koja predstavlja samu apoteozu rasula, neće trpjeti zbog dimne zavjese rastrte iznad naših glava. Tako je to u Bejker Stritu, oduvijek. Usudio bih se reći da sam, na izvjesni način, iskorištavao starog dobrog Šerloka - gdje bih inače, sem, zavaljen u viktorijanskoj stolici, nasuprot njega, mogao uživati pušeći lulu...

- I, pročitali ste moju studiju?
- Nalazim da je prilično suhoparna, dragi moj.
- Molim?! Suhoparna?! Šta bi to trebalo značiti?
- Te stotine vrsta duhanskog pepela... Koga bi to trebalo zanimati?
- Ali, molim, ne možete sporiti vrijednost ovog istraživanja za savremene istražitelje zločina!
- Dajte, molim vas! Ne budite smješni! Ta, danas se služe kudikamo učinkovitijim sredstvima od ovih, ovih kakva vi predlažete...
- Zbilja!? Tako mislite? - Holms se malko nadurio.
- Da! A i taj vaš `jezik` ... Pepeo ovako, pepeo onako... Puko nizanje nepobitnih činjenica, rekao bih... Nezanimljivo, eto...
- Baš ste to lijepo rekli: čist primjer sažete, jasne, britke kritike...
- Dobro, dobro, dragi moj Holms, ne ljutite se... Ta nisam mislio ništa loše.
- Pogriješio sam što sam vam dopustio čitati moju studiju o pepelu. Vi ste nekako više naklonjeni, kako bih to rekao, šminkanju činjenica... Kada se prisjetim vaših opisa nekih mojih pothvata naježim se od glave do pete.
- Zaboga! Kakvo ponašanje!? Kao da vas je zapisao onaj nesretnik Vajld! Uz to, promašili ste metu. Dobro znate i sami kako sam ja neka vrsta pokrića za Dojlove maštarije. Nikada ni reda nisam napisao o vama. Kako bih mogao!?

- Hmm... da... Tako to ide... Dojl Junior... Hahahaha!

Holms se činio dobro raspložen - ova neslana šala izazvala je nekontrolisane potrese u njegovim prsima, jednjaku, krajnicima, na licu: on je taj vulkanski proces nazivao smijehom. Poznajem ga tako dugo da znam kako je taj histerični smijeh izvjesno znak duboke napetosti, iščekivanja, kao u zvijeri, lovca, pred skok na žrtvu. Ne mogu reći kako moj stari prijatelj nije imao povoda za histeriju. Upravo danas mi smo domaćini, u Bejker stritu, skupa Društva tragača. I upravo danas ponešto ćemo iznaći u svome traganju. Koliko ja znam... Holms, energičan uprkos godinama, ustao je iz fotelje, grabio dugim koracima naprijed-nazad, od kamina do prozora. Čekali smo...

- Pretpostavimo da će stari grof prvi stići, Votsone...

- Ma dajte, zašto bi? Ima on svojih problema, zname... Sve te gluposti o `svetoj zemljji`, ubitačnoj sunčevoj svjetlosti i slično...

- Zapravo, uvjeren sam da će on prvi stići... - Holms se ukipio ispred prozora: zurio je van.

- Kako možete biti tako sigurni prijatelju? Neki novi istraživački metod, pretpostavljam?

- Ma ne. Dovukli su kovčeg pred naša vrata. Evo, baš ga istovaraju, pažljivo...

Zvono... Opet.

Naša bezlična gazdarica nije se žurila otvoriti vrata. Minulih dvadesetak godina, iz dana u dan, sve ju je teže pokrenuti: davno je to bilo kada je energična starica krstarila sobom izazivajući Holmsovo negodovanje - nikada se nisu slagali, valjda zbog posvema oprečnog poimanja reda i nereda u kući.

- Pred vratima su, Votsone. Otvorite, molim. Sumnjam da će ona žena - kako se zvaše? - to učiniti.

- Kako da ne... - progundđao sam - Sada sam i lijeva, ne samo vaša desna ruka.

Otvorio sam vrata širom: u sobu su se progurala četvorica Cigana. Masivni kovčeg spustili su s ramena tik do Holmsovog radnog stola. Mrki tipovi, ako ne i mračni. Baš od one sorte kakvu ne biste željeli sresti u noći na nekom samotnom mjestu. Nisu obraćali pažnju na mene. Upiljili su se u Holmsa. Kao da nešto očekuju. Šake spuštene na držalje noževa zataknutih za široke pojaseve. Neugodno.

- Hvala vam gospodo, sada možete ići, kamo god... - Holms se nije dao zbuniti. Posijao je po zlatnik u grube dlanove.

Dugajlija usukanih brkova stisnuo je šaku, ušmrknuo i odmahnuo rukom. Družina se okrenu kao po komandi i otrupka kroz otvorena vrata. Jedva da sam stigao odahnuti i zatvoriti ih, a Holms je već užurbano navlačio zastore.

- Prigušite svjetiljke, prijatelju. Toliko da se ne sudaramo u mraku.

Znao sam dobro šta slijedi. Ne pretpostavljaо, znao! Ne prvi put, niti posljednji, slutim, srećemo starog grofa iz Transilvanije. Od tog suhonjavog, bliјedog, ako ne i otrcanog plemića spopadala me jeza. Uvijek, ne samo kada bih ga sreo. Ipak, pokušao sam izgledati sabrano - zavrtao sam ventile na svjetilkama leđima okrenut kovčegu, nastojeći da se ne osvrnem zbog škripe poklopca: tupi zvuk udara teške hrastovine o pod ipak me je natjerao da pogledam preko ramena. Talasava sjenka podigla se iz kovčega. Lelujala je izvjesno vrijeme - ne bih rekao da ga je moguće izmjeriti - sabrala se, zgusnula pod ogrtačem pruženim do poda. Nisam uspjевao odlijepiti pogled od njega. Njega? To me je motrilo svjetlucavim očima bez zjenica: kao dva mrtva mjeseca, da... Bože, taj Stoker, šta je to stvorio?!

- Večer, gospodine Votson... Večer Holms... - njegov prikivajući pogled odlutao je ka mom prijatelju.

- Ah, grofe, drago mi je da ste uspjeli doći. Vi ste prvi. Rekao bih, došli ste na vrijeme... - Holms se nije dao uplašiti. Zavalio se u stolicu za ljuljanje. Pripalio je lulu, otpuhnuo i zagledao se grofu pravo u oči.

- Rado bih vas ponudio da sjednete, ali kako znam da biste radije visili okačeni o luster, s glavom na dolje, neću se truditi...

Sjenka zaškriпа nešto nalik na smijeh. Stomak mi se zgrčio kao da ga je neko ščepao i zavinuo, ne šakom, kandžom. Baš podobno za starog grofa.

- Neću reći kako me nadmudrivanja sa vama zamaraju, Holmse. Znate vi ponekad biti i zabavni. Ali, nisam putovao tako dugo da bih uživao u vašem osornom karakteru i, mislim, ciničnim šalama.

- Gospodinu Vajldu su se dopadale.

- Ne zaboravite, ja nisam čovjekomrzac poput njega, krvo-pija da, ali čovjekomrzac nikako...

- Hmm... Ko bi rekao? - nisam se mogao suzdržati.

- Ah, dobri doktore, ta bar biste vi morali toleristi moje navike. To vam je nešto poput transfuzije, znate...

Želudac mi se svezaо u čvor. Ispovraćao bih se tu, pred grofom, da nije bio prazan: srećom, nisam stigao doručkovati. Za Holmsa ne znam, ali ja nisam opravdavaо poslovanje sa tim krvolokom. Iako je naše društvene, liga ako hoćete, bila skup čudaka, ni o kome od njih ne biste mogli reći ništa odvratno, strašno, neopozivo smrtonosno, ne kao o grofu... Taj, dakle, taj ne baš čovjek, izazivao je žmarce niz moju kičmu samim polu-smjehom...

- Vaša domaćica izgleda sve gore, Holms...

‘Uskočio` sam usred razgovora - grof je pažnju `prebacio` na mog vlog prijatelja...

- Da, da... - Holms otpuhnu kolut dima - tako je to kada vas polako zaboravljuju, dio po dio...

- Pa, znate, nije ni čudo. Nikada ona nije bila kompletna ličnost. Otkako je poznajem njena savršena prostota, da ne kažem posvećenost svakodnevnim poslovima, užasavala me. Mene nije lako užasnuti, Holmse, ali ta spodoba s pajalicom u ruci, e ona bi mogla...

- Odustala je od brisanja prašine. Ima tome koja godina. I od drugih poslova. Samo sjedi, tamo, u polumraku smočnice. Sjedi i šuti. Ponekad prošeta kućom poput duha. Ili se odazove na neki tajni znak, kao zvono, znate... Neshvatljivo...

- Mislite da se i nama to može desiti? - upita grof nesigurno. - To, zaboravljanje, umiranje pomalo, užasno... Gore čak i od ovog bitisanja kakvo trpimo stoljeće i duže... Frankeštajn će po svemu sudeći proslaviti i dvjestotinu rođendan...

- Ne znam baš... Ja sam prilično popularan. I doktor. Mada, čujem Džekil, on je malko izblijedio...

- Kako to mislite, izblijedio?

- Hmm... Tako... Džekil, znate, nije se pojavljivao neko vrijeme, uopće. Ali, gospodin Hajd, nije se dao `skinuti` sa naslovica tabloida...

- Zanimljivo...

- Kudikamo više nego zanimljivo, gore, mnogo gore, recimo...

Glas je dopirao negdje, tamo, iz pravca vrata. Ali, govornika nismo vidjeli, naravno...

- Oho, otkada ste ovdje prijatelju? - Holms se nije dao zbrnuti kao da mu se ovakve neobičnosti dešavaju svakodnevno.

- Ne uzbudujte se. Nisam vas prisluškivao. Ušunjao sam se dok su unosili grofa.

- Sjedite, molim vas... - Holms nehajno odmahnu ka nakriviljenoj viktorijanskoj fotelji.

Nakrivila se još malo u stranu kada se naš nevidljivi prijatelj spustio na nju.

- Vidim, zapravo, osjećam da vas, dragi gospodine Holms, nisu iskvarile novotarije novog doba. - promrsi glas iz fotelje.

- Ah, ja za udobnost ne hajem...

- Ali, to, o neugodnostima, o nestajanju, za to hajemo - grof dolebdi do fotelje klizeći nad podom poput sjenke.

- Ah, to... Vidite, skoro da sam i ja nestao. Ne ovako, ne da sam samo nevidljiv... Znate...

- Kako to mislite, izjasnite se! - nisam odolio: morao sam `presjeći` njihova uobičajena prenemaganja.

- Eto, ima tome nekoliko godina. Nisam baš siguran: isprva sam se ulijenio. Nije mi se dalo izlaziti napolje, iz kuće. Onda, ta je lijenost uzela maha. Kretao sam se sve rjeđe. Na kraju priče nisam niti ustajao iz kreveta.

- I šta bi to trebalo značiti? - pitao sam ga reda radi. Znao sam već odgovor.

- Ništa posebno. Samo, skoro da se nisam ni budio, tek povremeno, nakon nekoliko dana snivanja. Ili bunila...

- Ipak, sada, tu ste, sa nama. Ne sanjate, izvjesno... - zahropta grof.

- Ah, da. Za to dugujemo filmu, znate. Stari dobri Vels jeste završio u paučini, ali se neki veseli filmađija dosjetio oživjeti nevidljivog čovjeka i, hop, jednog jutra probudih se, živahniji, skoro preporođen...

- Tako... Ne zaboravljuj samo sporedne junake iz naših priča, gospodo. I nama se to može desiti...

- Sumnjam da se vi morate brinuti zbog toga, grofe... - nisam odolio. - Vas teško da mogu zaboraviti.

- Hmm. Ali ja želim da me zaborave. Ali ne ovako. Ne da čučim u nekom pljesnjivom budžaku poput vaše domaćice. Ne tako.

- Niste vi jedini kojeg smeta ovakav poluživot - Holms je odlučio izreći jednu od njegovih poznatih tirada. - Pozvao sam vas u London jer nalazim da bismo mogli, zajedno, uspjeti dokinuti ovo nesretno življenje. Življenje? Ne baš... Mi, prisutni, i drugi poput nas, iz snova dotičemo stvarnost toliko da naočigled nalikujemo živima. Ali, život!? To, taj život, traje, troši se... Mi ne! Ne trajemo, ne mijenjamo se, ne starimo, niti rastemo, razvijamo se, dobijamo nešto novo, ili gubimo...

- Ma dajte, Holmse - morao sam ga prekinuti - nije ni vrijeme ni mjesto za predavanja. Znamo mi to, sve te gluposti. Niko od nas ne može pobjeći od svoje `uloge`. Nije nam uspjelo ma šta da smo pokušali: stotinu godina, Holms! Stotinu! A vi ne možete odoljeti da ne deklamujete svoju staru pričicu.

- Polako, stari prijatelju - Holms podiže obje ruke ne bi li me umirio. - Strpljenja. To o življenu i o snovima, znate, nisu gluposti. Sve dok mnogi čitaju knjige naših tvoraca mi ćemo lutati svijetom. To znate. Ali, slučaj dr Džekila i našeg nevidljivog prijatelja upućuju nas, konačno, na rješenje zagonetke.

- Molim vas da me oslovljavate imenom - fotelja se zaljulja, kao sama od sebe.

- Nije lako obraćati se nekome koga ne možete vidjeti, Griffin, ni meni.

- Pustite to, Holmse. Oduvijek sam volio zagonetke, pro-nalaziti ih i rješavati... - grof se poigravao svjećnjakom hineći nezainteresovanost.

- Oh, neke odgovore na našu zagonetku već znamo. Ovdje smo jer su naši tvorci uspjeli mimo nadanja: mučno mi je već zagledati police u knjižarama i bibliotekama. Ko još nije čitao "Baskervilskog psa", ili, grofe, Stokerovog "Drakulu", "Nevidljivog čovjeka", onog obješenjaka Velsa? Sve dok čitaju mi ne možemo naprsto iščiliti...

- Zašto ne umrijeti, ehem, jednostavno rečeno?

- Dragi moj Votsone, kako može umrijeti onaj ko nije ni rođen? Pa mi smo ovaploćeni snovi! Eto, tu su djelići slagalice koju nastojim sklopiti. I pitanje: kako uništiti san? Kome je to uopće ikada uspjelo?

- Mogli bismo uništiti sanjače...

Upiljili smo se u grofa do te mjere ubjedljivo izražavajući nevjericu da se povukao za korak, u sjenku.

- Eh, crni humor... Tako to nazivaju danas...

- Nisam osjetljiv na šale. Ne smijem se uopće. To je aksiom duboko usađen u moju ličnost... Ali, mogao bih se smijati makar zbog toga što nikada do sada nisam čuo da vi izgovorite šalu... Ma ni da pokušate...

- Djajte, Holmse, naš je slučaj do te mjere tragikomičan da me ne bi začudio poziv u neki televizijski šou. Da pričam viceve, zname...

Vrata se otvoriše širom, tiho.

- Ko bi se smijao, pitam se?

Naš posjetitelj stajao je u sjenci: mantil pružen do poda skrivao je njegovu figuru, robusnu, znao sam to. Lari se s godinama do te mjere svikao na skrivanje da se trudio pokazati što je moguće manje od sebe. Taj šešir, na primjer, koji je sjenčio njegovo lice tako da ste mogli jasno vidjeti samo bradu i usne kako se pomiču...

- Nadam se da nisam proputovao pola svijeta zbog `šale`?
- nasmijao se nekako čudno, kako bi se mogao smijati pas... Režeći smijeh, tako nešto...

- Nadam se da ćemo se mi posljednji smijati zbog ove `šale`, prijatelju... - Holms je, kao i uvijek, zvučao ubjedljivo.

- Kada smo se okupili četrdesetih, koliko se sjećam, nije nam bilo do smijeha...

- Da, da... Ali, razumjećete kako je naš mali eksperiment sa firerom bio očajnički pokušaj. Iskreno, nisam se nadao da će taj mališa uspjeti inspirisati spaljivanje ama baš svih knjiga - kako bi to bilo moguće?

- Nemoguće, da. Koliko nam je samo truda trebalo da ga ubijedimo...

- Ništa manje nego kada smo inspirisali vesele cenzore, tu i tamo... Nisu nam pomogli, znam...

- Ipak, pozvali ste nas, ponovo, Holmse. Nadam se ne zbog novih lomača...

- Ma dajte, ta poznajete me dobro, Lari! Mislite li da sam uistinu sposoban za ponavljanja!?

- Znam da ste i `38. bili poprilično ubijeđeni u uspjeh... - promrsi režeći. - Sjajna ideja! Ubijediti onog `polovnog` diktatora kako će „Mein Kampf“ doživjeti uznašće na lomači od knjiga...

Lari me podsjećao na vuka i u ovakovom, čovjeku podobnom, oblicju. Tako je to, `vuk dlaku mijenja, čud nikada` ... Vjerovati je narodnim poslovcama. I zlopamtilo je. Ni pola stoljeća nije bilo dovoljno da zaboravi naše okupljanje uoči II svjetskog rata. Svakako, ni meni se nije činila sjajnom ideja da se poslužimo `nacijima`, ali šta je tu je... Da su uspjeli pobijediti u ratu, ko zna? Možda bi spalili sve knjige, da... Da su uspjeli, mi danas ne bi sjedjeli ovdje, u Holmsovom salonu. Jedan je pisac pretpostavio društvo u kome su zabranjene knjige - spaljuju ih, da... Kako ono bješe? Bredberi... Zanimljiva ideja...

- Danas bi takvo nešto bilo nemoguće izvesti... Promislite: milioni primjeraka samo jedne knjige, filmovi, elektronske zbirke... - to je Holms. Govori upravo o čemu mislim. - Ali, prijatelji, sapatnici, kako želite, nije mi namjera usmjeriti nas, sav naš gnjev, na puke kopije djela naših očeva, ili majke, ehemm... Uvjeren sam kako treba uništiti original, jedinstveni i neponovljivi primjerak, kojeg su svi drugi, preštampane, puke, nevažne kopije.

- Nismo sigurni da razumijemo šta pokušavate reći... - fotografija se zaljulja, naprijed nazad - Čemu zagonetke?

- Ali, dragi moj nevidljivi prijatelju, nisam uopće pokušao zagonetati! Znate za onu priču o babilonskoj kuli? - Holms ispruži prst prema nama poput predavača suočenog sa nepazljivim učenicima.

- Ne vidim kakve veze ta priča ima sa nama, Holmse - projedi grof upozoravajućim, drhtavim glasom.

- Moram vas podsjetiti, vidim, ali, ne bojte se - razmahnu rukama široko vidjevši naše negodovanje - neću prepričavati

biblijski mit. Recimo to ovako: uoči gradnje kule svi su ljudi na svijetu govorili istim jezikom, istovjetnim! - naglasi.

- I?

- Nakon rušenja nasta zbrka u jezicima, kakofonija glasova koji se nisu dali razumjeti, dok se jezici ne podijeliše, mnogi u mnogih naroda širom svijeta.

- Holmse - zareža Lari - ne vidim kakve veze imamo mi sa rušenjem drevne kule babilonske...

- Eh, dragi prijatelju... - morao sam se umiješati - Vidim da ste u napasti da malko propovijedate... Recite radije suštinu.

- Da, nismo valjda prevalili put preko pola svijeta da bismo slušali vaše budalaštine! - grofa nije lako uz nemiriti, još teže razljutiti, ali, sudeći prema njegovim podignutim obrvama, kao krila u orla spremnog za polijetanje, morali smo i to vidjeti...

- Strpljenja! - Holms povuće iz lule dovoljno dima da se u njemu sakrije - Morao sam vam ispričati o kuli babilonskoj! Jer, otkrio sam u toj staroj biblijskoj priči prvi trag ka rješenju naših nevolja, zapravo ka mjestu gdje bismo se mogli razriješiti svoga poluživota, ili života, nazovite to kako god hoćete...

- I?

- Znate dobro da nisam religozan. Naprotiv! Mišljenja sam da su religiozne osobe duboko djetinjaste... Ali, ta kula od riječi... Da, od riječi, tvrdim, ona me je potakla da istražujem gdje nikada nisam: vjerujete, prelistao sam silne knjižurine prije nego sam se odlučio pozvati vas. Niste me slušali pažljivo. Rekoh, prije nego je srušena svi su ljudi na kugli zemaljskoj govorili istim jezikom, poslije mnogima... Zar ne uviđate, nije to bila puka građevina napravljena da podrži gordost jednog monarha!

- Nego?

- Gordost ljudskog roda, čežnju za znanjem i moći koju to znanje nudi, Votsone! Bila je to biblioteka, da, babilonska biblioteka... Biblioteka u kojoj je sve zapisano, što je bilo, jeste i biće...

- I dalje ne vidim...
- Samo trenutak, Lari! Votsone, molim vas, dodajte mi moju bilježnicu! Da, tako je, samo što niste spustili ruku na nju. Dajte mi je, molim vas...

Dodao sam mu bilježnicu požutjelih korica. Otkako ga poznajem, a to je poprilično dugo, zapisivao je u nju sve što nije želio zapamtiti...

- Evo, slušajte! - listao je krte stranice užurbano, kao da će mu izmaći - Biblioteka postoji u vječnosti. U to ni jedan čovjek ne može sumnjati, u njoj je zapisana sva budućnost svijeta. Ili je bar tako zapisao jedan slijepi bibliotekar iz Buenos Airesa... Zamislite samo biblioteku koja nadmaša aleksandrijsku, što je spališe Arabljani, biblioteku prostranu kao svemir! Slušajte ovo: Sve, priče o budućnosti, autobiografije arhanđela, vjerni katalog biblioteke, te hiljade lažnih kataloga, prikaz lažnosti vjernog kataloga, prikaz čitateljeve vlastite smrti, prijevod sva-ke pojedine knjige na cijelom svijetu. Zamislite... Biblioteka u kojoj ne možete pronaći dvije istovjetne knjige, biblioteka koja čuva sve knjige koje uopće postoje, ili će postojati...

- Čini se da razumijem vaš ushit, Holmse... - progundja glas iz fotelje, koja se ljuljala naprijed nazad, naizgled uslijed vlastite neshvatljive volje... - Negdje u toj biblioteci morale bi biti i naše knjige, naši likovi, tako nekako... Ali, bajku na stranu, volio bih znati kako se iz te biblioteke izbrisati...

- Ako to uistinu želite, izbrisati svoj lik, onda morate prihvati postojanje Babilonske biblioteke...

- Niste nas uvjerili, Holmse! - Lari se spremao da ode - Ovo je najluđa priča koju sam do sada od vas čuo. Nadmaša čak i potpirivanje onog naci-manijaka da spali sve knjige koje mu padnu šaka.

- Ah, prijatelju, zar vam ne rekoh? Oprostićete mi, nadam se... Moj družbenik Votson primjetio je kako ne mogu odoljeti du-

gim uvodima... Zašto da ne? Načiniti od priče misteriju, nagnati slušaoca da sa nestrpljenjem, žeđu, ogorčen, čeka razrješenje...

- I, šta ste nam to zaboravili reći? - Lari je ustao, ruku prekrštenih na prsima, nehajno nagnut ka vratima, kao da se spremi poći.

- Ja znam gdje se nalazi Babilonska biblioteka, ili bar gdje bi trebala biti!

~~ GLAVA DRUGA ~~

LIGA SEDMORICE

Kako je nezamislivo da petorica neobičnjaka poput mojih sudruga (i mene) putuju vozom, jutrom se zatekomsno na autocesti koja, kako je upozoravala auto-karta, vodi ka primorju, da kažem onoj zabití od Kornvola. Taj sumorni krajolik, uviјek zakriljen maglom, obojen u sivo, ili prije obezbojen, blatnjav, kišan poprilično, izazivao je u meni, otako sam svjestan sebe, razdražljivost, nekakvo nesretno raspoloženje, koje bi ženu dovelo do plača, ili čak napada hysterije. Ukratko, Kornvol izgleda kao da je iscijeđen, da, iscijeđen - od bilo čega što bih nazvao životnim... Samo naš prijatni plemić iz Transilvanije nije bio primoran trpjeti bezbojno jutro: kako to uobičava oduvijek hrkao je bezbjedan u svom kovčegu.

- Ne shvatam zašto moramo uključiti Frankeštajna u naš mali poslić? - Lari se morao svemu protiviti: to mu je u prirodi.

- Dobri doktor nam nije neophodan, tačno! Ali, onaj njegov monstrum je već druga priča. Ubijeden sam da će nam biti od koristi.

- Ali, Holmse, on ne zna vezati ni pertle na vlastitim cipelama bez uputa...

- Lari, uvjeravam vas, tamo gdje mi idemo, on se neće baviti pertlama...

Tako je to, sa Holmsom ne možete raspravljati. Njegova je uviјek posljednja. Iako se nikada ne potrudi objasniti svoje

namjere... Sve ove godine zajedničkog bitisanja nisam se navi-kao na njegovu hinjenu tajanstvenost. Kako bi onda mogli naši sudruzi...

- Vjerujte, ni stari dobri doktor nije za odbaciti! - Holms je djelovao uzbudeno. - Upravo on me je nadahnuo, znate...

- Nadahnuo? - Lari se namršti.

- Da, da! Prijatelji moji, zamislite: Frankeštajn je nenamjer-no otkrio kako riješiti naš problem.

- Zaista, prijatelju? - kada grof izgovori `prijatelju` izvjesno je da ta riječ znači nešto sasvim drugo. Malko pomjereni po-klopac na kovčegu uvjerio me je kako pomno sluša Holmsovу tiradu.

- Zaista! Vama to, naravno, nije poznato, ali dobri doktor se prije izvjesnog vremena bavio razotkrivanjem tajni koje su od općeg interesa.

- Općeg? - zainteresovao se Lari.

- Vidite, `opći` u ovom slučaju znači da je, zamislite, njegov naučni rad koristan za potrebe naše male družine.

- Ne vidim kakve veze iskapanje lešina i njihovo prekraja-nje ima sa nama? - dopre glas niotkuda.

- Biti nevidljiv i biti dovitljiv nije baš isto, prijatelju. Dok-torovo petljanje sa mrtvima služi nekoj svrsi. Zapravo, očitoj svrsi: Frankeštajn nastoji stvoriti život! Igra se Stvoritelja, kako biste to mogli reći, i to na nakazan način. Nisam gadljiv ali, pri-znajem, i mene podsjeća na lešinara.

- Tim prije mi se ne dopada uključiti tog čudaka i njegovog `stvora` u naš poduhvat. - Lariju je Frankeštajn, očito, djelovao odbojnije od lešinara.

- Ali, našeg poduhvata ne bi bilo bez doktora! - Holms po-visi ton. - Vidite, ni njemu se ne sviđa kopati po zapuštenim grobljima u potrazi za očuvanom rukom, jetricom, bubregom...

- Dosta, Holmse, pretjerujete! - nisam se mogao suzdržati a da ne prekinem nabranjanje tjelesnih organa. Zamislio sam nesretnike čija tijela oskrnavljuje onaj čudovišni Frankeštajn,

zamislite, u ime nauke!

- Dobro, dobro, osjetljivi prijatelju... - pomirljivo će Holms.
- Umirite se... Reći ću tek toliko da se Frankeštajn zainteresovao za drugi put. Čini se, našao je načina stvoriti vještački život, recimo to tako, a da ne mora drugovati sa lešinama.

- Stvarno, šta sad čini taj nesrećnik? - nasmija se Lari. - Da nije odlučio stvoriti čovjeka od grumena blata!?

- Pa, tako nešto... - okljejavao je Holms.
- Molim!? - ostali će uglaš.
- Eto, vidite, doktor je ne tako davno putovao kroz istočnu Evropu. Zadržao se izvjesno vrijeme u Poljskoj i...

- Ne shvaćam zašto okolištate - proškripa grof.
- Zašto!? Stvarno, zašto!? Najbolje bi bilo da nam sve to ispriča Frankeštajn, ali, ne mogu se suzdržati. Tamo, u Krakovu - to je drevni grad u Poljskoj, otkrio je neobične zapise, na hebrejskom jeziku, što svjedoče o vještačkim bićima, izvjesnim golemima...

Slušam dobro znanu priču. Čuo sam je na ovaj ili onaj način nekoliko puta u sobi prekrivenoj dimnom zavjesom. Holms je, neuobičajeno za njega, zanemario svoje slavne istraživačke metode i pokušao jedan nevjerovatan slučaj riješiti na nevjerovatan način. Naše je opstojanje nemoguće, zašto onda ne bi bilo podjednako nemoguće i razrješenje...

- Legenda o golemu nije tajna... Naprotiv... - grof pomjeri poklopac sa sanduka toliko da proviri njegova šaka, upozoravajući, podignutog kažiprsta.

- Slutio sam kako ćete reći da je to općepoznata priča. Ali, morali biste znati kako smo se ja i moj vjerni Votson već sreli sa golemom. Do tada mišljasmo da je golem tek puki plod mašte. Ali, da s nama u društvu ne bješe rabin Davidović ko zna šta bi se desilo.

- Taj rabin, šta je učinio? - nevoljko je upitao Lari.

- Izbrisao je samo jedno slovo na golemovu čelu, tako da je umjesto `emeth` pisalo `meth`, što, kako je znalcima hebrejskog jezika dobro znano, znači ništavilo...

- I?

- I, nestao je, tako reći poništio se...

- Iscrpno objašnjenje, nema šta... - isceri se Lari.

- Ovaj, nisam baš neki pripovjedač... Upravo zbog toga trpim doktora Votsona. Ukoliko vas zanimaju detalji moraćete se obratiti njemu. Zapisao je baš uzbudljivu priču o našoj pustolovini u Poljskoj.

- Molim!? Kako to mislite!? - nisam se mogao suzdržati. - Ja vam kao služim samo koliko zapisničar!?

- Ma dajte, stari moj, znate da nisam tako mislio. - Holms nonšalantno odmahnu rukom kao da rastjeruje dosadne mušice. - Pa to je hvale vrijedan posao. Ta malo ih je kojima bi uspjelo dokučiti moje metode, kako rješavam slučajeve, mislim dokučiti dovoljno da sve `to` sklope u iole podnošljivu priču...

- Ova priča je nepodnošljiva, ili je bar takva bila, Holms! Bez vašeg uobičajenog izmotavanja saopćiću našoj družini kako je upravo Frankeštajn krivac za oslobođanje golema u Krakovu. Zapis, možete misliti!? Taj se nikada nije znao suzdržati od prakticiranja `papirologije` ... Nije mirovao poslije otcriča Nech-mad-we-naim...

- Eh, što? Ne znam to ni izgovoriti... - promumla Grifin.

- Naučno-okultni spis s početka 17. Stoljeća... Napisao ga je izvjesni David Gans...

- Te se starine dočepao Frankeštajn? - Lari čupka zaliske... Nedovoljno zainteresovan... - Recept za pravljenje golema?

- Nije baš tako jednostavno... - objasnih - ima u tom spisu koječega: podizanje mrtvih, kako udahnuti život u neživo i... konačno i obred stvaranja...

- Stvaranja golema, znao sam... - Lari se posprdno osmijehnu...

- Hmm... Da! Tako je! Ali, kako nas ne zanima taj golem, i ko ga je, kako i zašto, probudio ili poništio, sačekaćemo do

susreta sa dobrom doktorom ne bismo li čuli cijelu priču. Vidjećete onda da ćemo tragom papira ispisanih hebrejskim jezikom dozнати којеšта...

- Koješta?

- Nas prvenstveno zanima kako je i gdje dobri doktor otkrio dokumente koji svjedoče o golemu. Neka to za sada bude dovoljno... - tvrdoglav je zašutio...

Istina, nikome od nas nije bilo stalo do razgovora. Holms nas nije uvjerio. Truckali smo se lošim kornvolskim puteljkom sumnjajući kako nas je luckasti detektiv zaveo, otputio na jedan neugodan i nepotreban izlet. Umotao sam se, prije potonuo u svoj kaput nastojeći se ugrijati. Zurio sam kroz prozor u sivkasti jednolični predio ne nadajući se ničemu dobrom...

~~ GLAVA TREĆA ~~

LUDI DOKTOR

Šćućurio sam se kraj otvorene vatre u kaminu. Lako sam istrpio Frankeštajna zarad prilike da se malko zgrijem. Poslije smrzavanja u automobilu topla soba ma gdje, ma kod koga, djelovala je kao poklon. Nisam se usuđivao zagledati izvjesne detalje u sobi: duboko su me vrijedali, liječničku etiku, naravno. Tim prije što su se i Holms i grof, pa čak i Lari zainteresovali za doktorove izloške.

- Zanimljiva lubanja, dragi doktore... - mrmljao je Holms.

Grof mora da se oblizivao sluteći krv koju je mogao posisati iz vlasnika te lubanje besramno izložene na polici. Dok je Holms obrazlagao njene osobenosti, zapravo onog kojem je ta lubanja pripadala, trudio sam se dohvati šalicu čaja iz nezgrapnih ruku doktorovog sluge. Recimo radije čudovišta. Nastojao sam se da ne gledam u otjelovljenje skrnavljenja prirodnih i božijih zakona. Uzalud, naravno... Jer, Frankeštajnovog sam monstruma morao gledati, trpiti ubuduće: slutim da je pred nama dugo zajedničko putovanje.

- A ova spravica, šta to bješe? - opet Holms. Uvjeren sam kako mjerkaju neku nepoznatu spravu za mučenje, jer i grof je zadovoljno mrmljao.

- Eto, pronašao sam je u staretinarnici za mog boravka u Veneciji - zadovoljno će doktor.

- I, kakva joj je svrha?

- Ne znam, zapravo... Ima tu nešto čudno... Legenda, rekao bih...

- Ta, recite već jednom! - Holms je ispoljio uvriježenu nestrpljivost.

- Navodno, ova je spravica pripadala Bokaču...

- Ma nemojte!?

Načulio sam uši. Bokačo... Dekameron... Sprava za mučenje? Nigdje veze...

- Tu priču prenose sa koljena na koljeno, stoljećima... Ova bi spravica, kako predanje slovi, trebala služiti za nešto poput leta, znate...

- Leteći Bokačo! - Holms si je dopustio ciničan poluosmijeh.

- Bravo, maestro! - oduševljeno je pljeskao Frankeštajn. Nije naslutio Holmsovu `žaoku`.

- Za nevjerovati, ali vi ste prva osoba koja je shvatila kome je služila ova spravica!

Pažljivo sam zagledao društvice okupljeno oko `sprave`. Holmsovo kiselo lice odavalо ga je: uopće nije bio zadovoljan posljednjom Frankeštajnovom primjedbom. A ta sprava uopće nije ličila na spravu, bilo kakvu koju biste mogli zamisliti. Tek splet nasumično povezanih kaiševa, žica... Ako Holmsova gorljivost i jeste bila osjećena slično ne biste mogli reći za dobrog doktora. Riječito je hvalio taj neobični nalaz i obrazlagao njegovo porjeklo i osobenosti...

- ... u Sertaldu još uvijek pričaju kako je Bokačo hodio nevidljivim mostom, što ga je sam vrag sagradio, prema brežuljku koji je nazvan njegovim imenom...

- Ta, nemojte! - Holms će.

- Da, da! Slutim da je, zaključicete vi to i sami, on zapravo letio do tog zagonetnog brijege uz pomoć ove spravice... - Frankeštajn je zadovoljno trljaо ruke i smijuljio se.

- Još uvijek ne uviđam vezu između Bokača i golema - naš nevidljivi priatelj nanosio je debele namaze pudera na lice pred ogledalom. - Ne želim potcjenvivati svoju inteligenciju, ali teško mi je shvatiti ulogu starog majstora u igrarijama rabina sa tim vještačkim bićima...

- Ali, prijatelju moj - pomalo će tetralno Frankeštajn - zar ne uviđate da Bokačova `spravica` potiče od istog majstora koji oživi golema? - pokazao je rukom ka metalnom skeletu smještenom u prašnjavom kutu sobe...

- Šta više, taj golem nije tek grudva blata u koju udahnuše život - naglasi Holms. - O tome smo se Votson i ja osvjedočili i sve ostalo što uz to ide...

- Šta je preostalo? - Lari nije odolio svojoj skeptičnoj `crti` ...

- Skelet! Ta, vidjeli ste ga, čovječe! Zar ne vjerujete ni vlastitim očima?

- Ovo? Obična gvozdena skalamerija...

- Ipak, priznaćete - primjetio je strpljivo Frankeštajn - da ta `skalamerija` neodoljivo podsjeća na čovjekov skelet. Takođe, ovaj materijal, od koga je napravljen, nipošto nije gvožđe. Njegova priroda, biću iskren, izmiče mi i nakon nekoliko mjeseci ispitivanja.

- Ipak, ne vidim, sve i da povjerujem na prečac u ta vaša mala čuda, kako se ova zamorna priča uklapa u naše namjere...

- tvrdoglavو će Lari...

- Ispravno, ne zvao se ja Šerlok Holms ako nije tako kako kažete. Međutim, izmiče vam jedna jednostavna činjenica. Rekao bih i nepobitna. Ova `čuda`, kako ih vi nazivate, potiču iz istog izvora.

- I?

- Tamo gdje je ova gvožđurija, ili kako god je zvali, iskopana odgovori su na pitanja koja nas muče.

- Vjerovatno niste uočili kako je moj vrli prijatelj Holms nastojao potcrtati mogućnost da je Bokačo uz pomoć ove sprave putovao do mjesta koje u legendama slovi kao lavirint. U Italiji je podjednako predmet legendi kao i onaj, rano-antički, u kojem bješe zatočen minotaur - umiješao sam se ne bih li okončao njihovo prenemaganje.

Lari mi je posvetio punu pažnju. Posmatrao me je ispod natuštenih obrva pogledom lovca.

- Znate, kada smo onomad Holms i ja progonili golema zabasali smo na neobično mjesto koje po svemu može biti lavirint. Ne možete to ni zamisliti: zidovi su se pomjerali, prolazi zatvarali... Ne nasumično, kako se nama u tami činilo. Golem se poigravao sa nama nastojeći nas zavarati...

- Zbog čega? Kamo je mogao pobjeći iz lavirinta? - Lari je konačno izgledao zainteresovan.

- Bilo je tu još nešto... Kada smo ga konačno skolili, i zama-lo bili poraženi, na trenutak, samo na trenutak, nešto malo prije no što je rabin Davidović izbrisao jedno slovo na golemovom čelu, i on se pretvorio u prašinu, `Ništa` tako reći, tada smo vi-djeli ili nam se učinilo da vidimo...

- Šta, čovječe!? Usvajate Holmsove loše navike! Čemu to okolišanje?

- Učinilo nam se - nastavio sam ne dajući se omesti - kako su se u sumračnoj odaji otvorili prozori, ili prolazi...

- Kamo su vodili?

- To ne bih mogao reći. Izgledalo je kao da su otvoreni ka zvjezdanim nebima, drugi u sivi magloviti limbo, jedan od njih u potpunu tamu koju je narušavalo samo slabašno svjetlo u daljinu...

- Tako... Zanimljivo...

- Svakako da jeste... Pouzdano znamo kako sličan lavirint postoji i ispod Venecije, Londona, pa i daleko odavde, ispod

Pekinga, Samarkanda, u potopljenoj Aleksandriji...

- Čekajte malo. Šta pokušavate reći? - prekide me Lari.

- Vidite, izgleda da su drevni lavitinti raspoređeni širom planete, iz nama nepoznatih razloga.

- Nepoznatih?

- Za sada... Ono što nastojimo utvrditi jeste zašto su načinjeni...

- Zašto bismo morali da se petljamo u tu staru priču? - proškripao je grof.

- Zar ne uviđate - nastavio sam, osjetivši da su `zagrizli udicu` - neke zanimljivosti u priči o lavitintima... Minotaur je bio čuvar, golemi takođe, pa i Bokačo... Sjetite se vojnika od gline pokopanih pod kineskim zidom, sfinge što čuva ulaz u Amenofisov lavitint, gromova što biju pred kapijom Porsenine grobnice, orfičkih misterija...

- Jasno nam je šta pokušavate reći: oni nešto čuvaju... Pitanje je šta? - potakao me Lari.

- Puteve, dragi moj, puteve... - rekao sam to lakše nego što sam se nadao - puteve koji vode do Babilonske biblioteke...

Tišina... Muk takav kao da nikada, od kako je svijeta, na planeti nije izgovorena riječ.

- E, hvala Votsone... - konačno se oglasi Holms... nesigurno... - bio sam u pravu kada sam vas proglašio mojim hroničarem. Kakav dar za pripovjedanje! Kako ste samo jezgrovito i ubjedljivo saopćili moju ideju... Bravo! Bravo! - aplaudirao je ozarenog lica kakvo ne biste mogli vidjeti ni u italijanskoj operi. Bilo kojoj.

- Ovaj, nema na čemu! - zacrvenio sam se, znam tu vrelinu u licu, zamucoao, unezgodio se.

- Klimava priča... - proškrguta grof preko zaoštrenih očnjaka - ... ali, kako nemamo pametnija posla, što da ne?

- Što da ne? - Larijeve oči su svjetlucale. Uvijek spremam za pustolovinu. - Ali, kamo krećemo?

- Ma da! Meni ništa nije jasno – bijelo, navošteno lice, uskoči mi u vidokrug. – Negdje moramo započeti potragu? Zar ne?

- Strpljenja, gospodo! – Holms otplesa piruetu do burmutice ukrašene opsidijanom, nasred teškog hrastovog stola.

- Strpljenje nije jedna od mojih vrlina... – Lari je općepoznato eksplozivna osoba.

- Strpljenja ćemo trebati... – pomirljivo mu se obrati Holms

– Istina, okupili smo se ovdje da bismo odlučili između nekoliko meta...

- Meta? Otkad ste vi skloni živopisnom izražavanju? Kopirate Votsona? – bijelo lice se njihalo nasred sobe poput klatnana, u ovom slučaju, nepostojećem satu.

- Dakle – nakašla se Holms – moramo ući u lavirint. Nastojimo odrediti koji...

- Zar nemamo pri ruci neki u Engleskoj? – ne da mi se putovati na kraj svijeta... – oglasi se grof. Razumljivo, već je proputovao pola svijeta do Londona.

- Da, da... Imamo nešto u blizini... Mada, ne znam da li će odgovarati... – promumlja iz prikrajka dobri doktor.

- Odgovarati? Za kakvu svrhu, pitam se... – Lari ga pogleda zgađeno.

- Našim potrebama...

- Dobro, gdje je? – napomađeno lice djelovalo je groteskno, i gore, kada je govorio: praznina se otvarala, poput reza na licu jave, poput ambisa. Grifin je svakako prijatniji za oko potpuno nevidljiv... Dobro, ne baš za oko...

- Ima jedan... Tintagel... U Kornvolu... Znate možda za Stjepnovitu dolinu? – doktor nas pogleda molećivo, kao da očekuje pomoć.

- Ne znaju, ne znaju! – na sreću, Holms se odlučio progovoriti – Istina, u Engleskoj, Škotskoj, Irskoj, zasijano je mnoštvo lavirinata, ali nas posebno zanima ovaj...

- Mnoštvo? – izgovorih i pokajah se.

- Da, da. Mnoštvo... Starih, novih, od kamena, od živica,

drveta... Još su drevni Kelti posvuda izgradili laverinte. Druidi su ih posvećivali... Za njih je laverint predstavljao neku vrstu materijalnog predstavljanja čovjekove subbine.

- Zbilja? Žanimljivo... - oglasili se grof. Što mu je u toj priči o laverintima bilo zanimljivo nisam uspijevalo dokučiti.

- Pravili su ih i Saksonci u srednjem vijeku. Čak su i crkvenjaci radili laverinte u svojim bogomoljama. Sedam ih je sačuvano. Najljepši je u crkvi Sv. Mihaela u Abingdonu. Danas, prave laverinte parkove. Kao Hampton Court ili Longleat House. Englezi i Irci su opsjednuti laverintima.

- Ili svojom nezavidnom sudbinom... - grof se škripavo nasmija. Pitam se da li je to stvarno šala, ili, vjerovatnije, neka vrsta zamke čiju prirodu nisam uspijevalo naslutiti.

- Kako god! - obrecnu se Holms. Nije volio da ga stalno prekidaju dok govoriti. - Nas zanima ovaj laverint u neposrednoj blizini srednjovjekovnog dvorca...

- Zašto je taj laverint poseban? - Lari je ustao i šetkao s kraja na kraj sobe poput zvijeri zatočene u kavez.

- Jer je drevan, jer u njega možemo ući, i jer je neistražen... I... jer je blizu... Četiri dobra razloga...

- Opet, zašto bismo upće ulazili u laverint? - Lari je počeo iskazivati tvrdoglavu tupost.

- Zar niste čuli ni riječi do sada? Sve vrijeme pričamo o laverintima i knjigama! - ljutnu se Holms.

- U redu... Jasno mi je, sve, osim kamo dalje iz tog laverinta...

- Vidite... - oglasili se i naš vrli učenjak - još je Bekon teore-tizirao o svezemaljskom laverintu kojeg su ovi, manji, pojavnii, kako god hoćete, samo kapije...

- Ah!? - Lari se ukopa u mjestu.

- Tako? - grof je konačno djelovao potpuno zainteresovan.

- Ma nemoj. Nikad čuo! - nevidljivi oportunisti nije odustajao.

- Dobri doktor pravo slovi. - Holms otpuhnu popriličan oblak dima iz lule - I ne samo Bekon.

- Budisti... – doktor jedva promrsi, i ni riječi više.
 - Budisti? I što sa njima? – Lari mu se unese u lice kao da namjerava silom iščupati ostatak rečenice.
 - Polako, polako... – ispriječi se Holms – Budisti su duboko vjerovali u postojanje svezamljskog labyrintha.
 - Ma da...
 - O, da! Mada nisam siguran da li su ga promišljali na duhovnoj ili fizičkoj ravni...
 - Što bi to trebalo značiti!? – grof zadiže obrve u neobičan trokut, nalik na sokolova krila pri obrušavanju.
 - Ovaj, oni vjeruju da labyrinthus povezuje sve biblioteke u svijetu... – nesigurno promumlja Holms.
 - Tako!? Oni vjeruju!?
 - Pa da... Nas svakako zanima fizička mogućnost za postavljanje mreže puteva, negdje ispod površine...
 - Negdje!?
-
- Čovječe, ovo je budalaština!!! – Lari je bjesnio. Odlučio se iskaliti na hrastovom stolu, o koji je nemilice udarao šakom.
 - Ne, ne... – Holms je djelovao unezvjereno. Osjetio je kako situacija izmiče kontroli.
 - Spomenuo sam ovu drevnu teoriju samo da bih pokazao kako odvajkada promišljaju o postojanju labyrintha. Zemaljskog...
 - Daaaa!? – Lari nije djelovao uvjereni.
 - Ako biste našli mrvicu strpljenja rado bih vam pripovjedao o labyrinthis... od davnine...
- Tajac. Svi znamo što u Holmsovom slučaju znači pripovjediti o bilo čemu. Dakle, da je mrvica strpljenja premalo za opisati dobru volju da ga se sasluša.
- Lari ga pogleda blijedo i okrenu se na peti: odmarširao je do prostrane fotelje i zavalio se u nju. Grof samo promrmlja nešto o izgubljenom vremenu. Mada, takva primjedba nema smisla kada je riječ o nama: sve naše vrijeme djeluje izgubljeno.

Bijelo avetinjsko lice otplovi do otomana. Naravno, dobri doktor je iskazao hvale vrijedno zanimanje ljubopitivim izrazom dostoјnim petogodišnjeg djeteta. Njegovo čudovište se ne broji. Ja samo otpuhnuh, jer ono što slijedi nije lako svarljivo.

~~ GLAVA ČETVRTA ~~

O LAVIRINTIMA PODROBNIJE

Zurim kroz prozor u maglenog oktopoda pruženog preko krnjavih brežuljaka... prošarani kržljavim stablima, trnolikim žbunjem... sve to kao zbijeni bjelinasti, uzbibani pokrov...

Sumorno... pomalo nalik na lavigint...

Lavigint...

Nema šanse da ga izgnam iz misli... Prikrada se kada ga najmanje očekujem. Tako da umišljam njegov oblik na svemu u što pogledam. Nikakvo čudo... ima koji satak kako sam primoran slušati Holmsovo beskrajno izlaganje o lavigintima. A tek je završio sa legendarnim lavigintom u Knososu u kojem je obitavao čuvar, Minotaur...

- No, i Herodot, poslije Plinije, zapisuju navode o postojanju laviginata u Egiptu i drevnoj Italiji. Istini za volju, u blizini piramide u Havari pruža se lavigint dug pola milje, baš kao u Herodotovim zapisima, te ne trebamo sumnjati u njihovu vjerodstočnost... Bijaše najveći ikada napravljen... U doba faraona Amenemhmeta III...

Bože moj... Nisam vjernik, naravno. Nikada si ne bih dopustio infantilnost te vrste... Ali, ovaj put, samo ovaj put, poželio sam da postoji vrhunaravno biće koje bi ušutkalo Holmsa.

- Opet, Plinije se bavio i neznanim nam Etrurcima... Lars Porsena... Tamo izvjesno postoji lavirint ili grobnica... Ili i jedno i drugo istovremeno...

Lavirinti... Eh, ako čemo pravo... Sve je u prirodi izgrađeno na osnovi strukture lavirinta... I čovjek, naravno... Ne mislim ja samo o duhu, koji jeste lavirint: to ne morate dokazivati ni priprostima. Ja mislim o tijelu... Kao hirurg, u dalekoj Indiji... da... tamo sam izrezao mnoga tijela... Ti spletovi žila, plavo obojenih, crvenih, i sve te malene žilice nalik na korijenje... eto lavirinta, jednog od brojnih upletenih u naše tkivo. Lavirinti koji nas pokreću, lavirinti koji nas na koncu zaustavljaju...

- Ne samo da su ih gradili... motiv lavirinta zaposjeda maštu kreatora mozaika u starom Rimu... Rane crkve, poslije i brojne katedrale diljem Europe, ukrašene su slikarijama, duborezima, reljefima, čega: lavirinta.

Istina, hriščanski su umjetnici uglavnom ukrašavali podove inspirirani lavirintom...

- Ne još, ne, čovječe! - zavatio je Lari. Ne bi me iznenadilo da počne zavijati poput vuka.

- Ali, morate čuti: oni su nastojali predstaviti put u Jerusalem kao hodočašće kroz lavirint...

Odsutno odmahujem glavom. Ovaj neće odustati dok nas ne umori pričom. Vraćam se izgledanju jednoličnog krajolika. Naravno, ništa nova. Nastojim nazrijeti zidine Tintagela. Sumnjam da će mi uspjeti: magla se kotrlja kraj automobila poput talasa na uzburkanom moru.

- S druge strane okeana Hopi indijanci su predstavljali Majku Zemlju kao lavirint. Mislim, cijelu planetu kao lavirint... Tapu'at, tako se zvaše...

- Šteta što niste čovjek od krvi i mesa. Lako bih vas odučio od govorljivosti... – grof je zadigao poklopac koliko da kaže svoje o Holmsvoj elokvenciji.

Njegova je teorija u stvari uproštena. Ne znam... Ne mogu se uvjeriti u postojanje planetarnog labyrintha pruženog ispod planina i polja, poput žila kucavica. Skloniji sam promišljati o labyrintru kao energetskoj mreži koja drži planetu na okupu – sve njene parčice. Mada, bilo bi lijepo... mislim, kada bi bilo moguće uistinu zakoračiti u gradnju tih razmjera. Veličanstveno!

- Veličanstveno! – oduševljeno će Holms. Zamislite samo neizmjerni splet puteva, tunela i stepeništa, koji nikamo ne vode... i svuda... – na trenutak izgubi dah od uzbudjenja...

- Polako, smirite se, Holmse – pokušah ga `spustiti na zemlju`.

- Ali kako!? – oči mu svjetlucaju, uprte valjda u megalitske strukture koje bi pomutile svakidašnji um. – Toliko tragova, toliko svjedoka!

- Ma dajte, ništa ne dokazuje kako je ikada iko pohodio nekakav mitski labyrin... poput onog na Kreti... ili Porsenin...

- Oh, zar je tako? Pomenuću znamenite. U javi ili snu, mnogi je umjetnik hodio stazama labyrintha. Lavkraft, primjera radi, pa onaj ludi slikar Dali... Lavkraft ispisuje kuću sagrađenu u spletu suludih perspektiva koje izmiču, puteva koji sahnju, prolaza koji vode nikuda, baš kako slika Dali.

- Bože moj... – zavapih...

- Nema to nikakve veze sa Bogom osim ako je Bog labyrin... Pa da! Borhes i njegova biblioteka labyrin, biblioteka počela, arhetipa svega napisanog, svega što se zbiva, bilo je i biće... Ili Kafka...

Pa ovo nije moguće. Zaronih licem u dlanove. Ovaj ne odustaje... Ta opsjednutost labyrinptom nadmaša sve njegove dosa-

dašnje opsesije. Poprilično. Ne sjećam se da je toliko pažnje posvetio ni misterioznom gospodinu M.

- Eko... - rekoh tiho...

- Eko? Oh, da... - Holms se počeša po glavi kao da nastoji iščeprkati prstima što ne zna ili je zaboravio.

- Biblioteka lavigint... Knjiga kao lavigint... - pojasnih - U romanu „Ime ruže“. Niste čitali...

- Pa da... Ovaj, ne... - zbumio se. Uhvatio sam ga `na krivoj nozi`.

- Zgodna pričica koja bi vam se dopala na mnoge načine. Junak je svećenik i detektiv, poput oca Brauna. Čestertona volete čitati, znam...

- Oh? I onda...

- E, taj svećenik istražuje ubistva u jednoj srednjovjekovnoj opatiji, u Italiji. U neku ruku ubica je knjiga... Opet, biblioteka što su je monasi izgradili podsjeća na lavigint...

- Tako... - Holms se konačno potpuno spetljao. Izbacio sam ga `iz kolosjeka`. Ipak nije sve znao o lavigintima...

- Ona jeste lavigint, kako se uzme... - rekoh zamišljeno - Konačno, Eko nastoji predstaviti tu biblioteku kao ovapločenje ideje o knjizi, knjizi kao apsolutnom lavigintu, savršenom... bez izlaza...

Svi othuknuše, onako, horski... A onda...

Prijatna tišina.

Kao ona jedinstvena i potpuna tišina pred zorom... trenutak u kojem se sve zaustavi, zamukne, sve živo i neživo... zvijeri i vode, niti list da mrdne, ama ni daška vjetra... Eto, tako otprilike bješe u našem automobilu nakon što je Holms umukao.

Pognuo je šiljatu bradu na prsa - djelovalo je kao da ih nastoji probiti - a oči, zavukle se duboko pod vjeđe, kao da gleda unutar sebe...

Znam da se preslišava, nastoji iskoristiti mrvicu podataka o Eku, koje mu prepustih, da bi moju upadicu ugradio u grandioznu teoriju o lavirintima.

Nadam se da će potrajati... taj nemilosni slijed obrtaja kotačaića, poluga, kristala – Holmsov sam mozak oduvijek zamisljao poput mehanizma švajcarskog sata – bar dok ne ugledamo zidine drevnog dvorca kako štrče iz magle.

≈ GLAVA PETA ≈

TINTAGEL ILI KAPIJE U
IZGUBLJENA VREMENA

Isprva mi se učinilo da je to tek pričina, varka skrojena od sjenki i magle. No, dva škrbava, mračna monolita nisu isparili, pomjerili se ili što god... Narastaju kako se približavamo. Nalikuju mi na zlokobne putokaze, onako uzdignuti iznad bezobličnog krajolika.

Kule iznad kapije...

Automobil tandrče puteljkom koji je daleko od održavnog... Slijeva, pridavljene svjetlosti iz kuća, malih čvrstih utočišta u ovoj bezvremenoj magli... i bezmjestnoj... bilogdje magli...

Mjestašce... koliko se sjećam nešto više od hiljadu i petsto žitelja... Životari zahvaljujući legendi o kralju Arturu i njegovim vitezovima. Eh, za to trebaju zahvaliti Lordu Tennysonu koji je Arturijanski mit smjestio u njihovu neuglednu tvrđavu. Pjesnik k`o pjesnik, nije se pretjerano brinuo o historijskim činjenicama. A one neumoljivo tvrde kako Artur, ako je ikada živio, ovdje izvjesno nije.

-Tvrđavu je izgradio Ričard, prvi erl od Kornvola, daleke 1253. – rekoh naglas.

- Zvala se Trevena... – i Holms je izgledao odsutno dok se trudio nazrijeti obrise gradine.

- Da, znam... Jedna od sedamnaest tvrđava u grofoviji, i ne najvažnija...

- Mašta je moćnija od činjenica... – dobaci grof – ...što mi vrlo dobro znamo. - Neću reći naučno dokazano pošto je to nesumnjivo maštovito dokazano.

- Ne možete sporiti snagu činjenica! – Holms se razbudio u trenu – Činjenice su neporecive, sud logike neosporiv!

- Ma da... – odgovori grof, krajnje nezainteresovan. Poklopac kovčega lupnu dok ga je vraćao nazad.

- Da je sve objašnjivo pukim činjenicama, naše društвance ne bi se lomatalo ovim od Boga zaboravljenim predjelima... – Lari se odlučio dodatno ražestiti Holmsa.

- Istini za volju, ne bismo ni postojali... ako ovo naše tavorenje možemo nazvati postojanjem... – morao sam im dati za pravo, iako, takav sam, moj um poznaje samo pragmu...

- Hmmmm... – nije se dao Holms – Priznaćete, stari prijatelju, da smo mi samo izuzetak koji potvrđuje pravilo...

- Zanimljivo, Holms... – Lari se nagnu preko Holmsovog ramena – Vi ste nevjerovatna osoba...

- Molim!? Kako!?

- Govorite protiv sebe, Holms!

- Ne razumijem. Što pokušavate reći? Jasnije, molim!

- Ne mogu biti jasniji! Od jutros nas gnjavite, ne može biti fantastičnijom, pričom o lavirintima! A sada, žučno se pozivate na činjenice.

- Ah, tako... vidite...

- Možda jedino sebe smatraste mjerodavnim za odrediti što je činjenica, a što ne!? – Lari se zajapurio u licu. Loš znak.

- A da o tome prodiskutujemo neki drugi put? – prekinuh zamalo žučnu raspravu, jedva na vrijeme – Stigli smo...

Zaustavili smo se tačno pred kapijom, mračnim okvirom kroz koji je magla uvirala poput bujice... poput ponornice, zapravo... Svjetlost farova poigravala je, gušila se, između uskotvitlanih bjeličastih pramenova magle, ne osvjetljavajući ni pedalj dalje od ulaza u Tintagel. Sad vidim, na korak od drevnog

kamenja, kako je svod kapije nalik na vilicu napućenu krnjavim zubima...

Ne baš obećavajuće...

Sreća, zahvaljujući ulogama što su nam ih namijenili tvorci nikada ne bismo ustuknuli pred atmosferom dostoјnom gotičkih romana. Izuzimam samo gospodina Grifina, kojeg je dobri stari Vels obdario nevidljivošću ali ne i neosjetljivošću na elemente strave... Dakle, bez ustručavanja krenuh za Holmsom u grotlo – on je, naravno, prednjačio...

Bauljali smo uz neravni zid, jedan za drugim – svi zvukovi prigušeni tako da jedva čujem Holmsa iako je samo korak ispred mene. I dahtanje čudovišta... Pošto na leđima vuče kovčeg i grofa u njemu, ne čudi me... no, za koji sat i on će Van... Svjetlosti je sve manje – noć prilazi poput lovca... oprezna, ali neumitna...

- Hoćemo li skoro? – Lari mi promumla za vratom...

- Skoro što?

- Lavirint... Gdje je?

- Ne znam... morali bismo pitati Holomsa...

- On kao zna?

- Tako nekako...

- Ne čini mi se...

- Dajte, čovječe! Pa ova je tvrdinja sama po sebi lavirint. Strpljenja!

- Neću ponavljati kako nisam poznat po strpljenju... Samo, da znate, ovo batrganje po kamenčinama od ko zna kad me izluđuje.

- Nisam ni ja oduševljen... – rekoh i naletih na Holmsa.

Zaustavio se a da to nije obznanio. Lari se zakuca u moja leđa, grof u Larijeva i tako do onog stvora koji nas sve pogura za dva koraka – zamalo da popadamo baš poput domina. Istina, Holms je pao, nestao, naprsto ispario iz mog vidokruga.

- Holms! – pokušah ga dozvati, ali, kako sam zvučao preveć prigušeno, proderah se koliko sam mogao – Holmse!!!

- Čujem vas, čujem... Nego, pružite mi ruku... – glas je dopirao odozdo, negdje u ravni mojih stopala.

- Ma šta to izvodite? – spustih se na koljena ne bih li ga ugledao.

- O, ništa posebno, samo provjeravam teren... – zvučao je istovremeno cinično i ogorčeno...

- Ah, tako... – konačno ugledah sjenku podobnu njegovoj glavi – prepoznatljivi orlovski nos nije se mogao prenebjeći.

Pružih ruku ka njemu, a on je ščepa ljevicom, čvrsto kao mengelama. Povukoh nagore i, hop, Holms je opet stajao predamnom, miran, kao da se ništa zabrinjavajuće nije desilo.

- Dakle, čemu zastoj? Lijepo smo se ugruvali zbog vas...

- Sitnica, prijatelju... Vi, nespretnjakovići, bacili ste me u jamu.

- Ah, baš sam se pitao što ste tražili dolje...

- Uglavnom način da se iskobeljam... – otpuhnu – Uočio sam zamku na vrijeme, ali...

- Ali ne i mi... Oprostite... sljedeći put biću oprezniji...

- Neće biti sljedećeg puta ako se mene pita...

- Zašto ste pomenuli zamku?

- Jer to jeste zamka! Uobičajena u srednjem vijeku, protiv nezvanih gostiju, znate...

- Ali, otkuda?

- Da, otkuda? Toliki turisti obilaze ovu ruševinu. Podrazumjevao sam da su jame zatrpane, zidovi učvršćeni, prolazi obezbjeđeni...

- Izuzev ako i izbjegavanje zamki ne spada u turističke atrakcije...

- Sumnjam... – nasmija se ipak – ... ovdje se nešto čudno dešava.

- Znači li to da smo zašli u lavirint? – oglasi se Lari.

Holms zausti da mu odgovori ali...

- Ne, ne još...

Duboki glas neznanca spustio se odozgo, sa jedne od nadvišenih galerija...

- Ali, ne mari... Nikada niste ni izašli iz labyrintha...

- Ko ste vi? Pokažite se! – Holms istupi korak naprijed, tako da ga skoro izgubih iz vida.

- Da se pokažem? Nemam što... Nekada sam imao usne, sada prazninu, nekada sam njušio ruže, a sada ne mogu, gledao sam zalaske sunca, sad ni sjenke ne vidim... Zar ne čuste kako vam pod nogama krckaju moje kosti?

- Neki obješenjak, vidim... – promrmljah.

- Ali, gospodine plemeniti, ja sam samrtno ozbiljan... baš zbog toga što jesam mrtav, ali ne i smrtan...

- Nećemo se igrati zagonetanja sa vama! – podviknu Holms.

- Dobro, onda... – zaškripa glas – Dolazim k vama.

Začu se silan klepet, trljanje metala o metal, i o kamen: pred nas se sruči, nenadano, krš od gvožđurije.

- Majku mu! Šta ovo bi!? – Holms odskoči ka zidu.

- Pazite, gađa nas... – Lari baš i nije bio siguran čime.

- Ma ne, plemeniti... – ona se gvožđurija presloži, uzdiže na koljena, zavrти oko struka i uspravi. – To sam samo ja...

- Koji ja, ako smijem pitati?

- Dopušteno, plemeniti. Mada, ni ja nisam sasvim siguran.

- Ne?

- Recimo da bijah plemeniti vitez Artur od Camelota...

- Ta nemojte reći? – Holms je, iznimno, zvučao zaprepašteno.

- O da, plemeniti. No, malo je što od mene preostalo. Izuzev ovog oklopa, svakako. Ja bih trebao biti tek ovom prostom gvožđurijom...

- Ovaj, kako je to moguće? – zapravo sam znao odgovor još dok sam pitao...

- Izgleda da me se niko ne sjeća, plemeniti... Da nikome nije važno kako sam izgledao, volio i mrzio, u čemu sam uživao, čemu se smijao... Ljude danas zanima samo oklop tako reći...

- Ah, razumijem...

- Sumnjam, plemeniti... Svijet je krenuo dalje i negdje na tom putu izgubio iz vida suštinu...

- Ma da, sve je u pakovanju... – na to će Holms – Eto, vidite, i od vas ništa ne osta sem pakovanja...

- Istina, plemeniti. Pomalo tužno, ali istinito... – glas odzvoni poput poziva na molitvu sa stare crkve Svetog Patrika.

- Što bismo mogli učiniti za vas, plemeniti viteže...

- Ništa, plemeniti, ali ja mogu učiniti nešto za vas, uviđam...

- Tako... Na primjer šta? – Lari istupi ispred oklopnika.

- Oh, sitnica, otvoriti vam kapije laverinta...

- Sitnica?

- Sitnica, uistinu. Zakoračili ste u noć u kojoj je drevni Merlin spustio magle na Tintagel... Noć u kojoj sam rođen...

- Što bi to trebalo značiti?

- Oh, vi ne znate?

- Ne baš...

- Jedinstvena je to noć... kad jav ustupa pred snom... Vaša noć, plemeniti...

~~ GLAVA ŠESTA ~~

ČUVAR I LAVIRINT

Lavirint je nalik na mazariju sumanutog slikara... Kao da su se udružili Dali i Boš... Zidovi, isprva nalik na kamenogradnju – sada nisam siguran – vrte se poput karusela... slažu se, premeću, udružuju, nižu u beskrajne stepenike... Magla teče poput potoka, ne viša no do koljena, tako da jasno, ili prije nejasno, vidim igru titanskih blokova... nikako isklesanih... čovjek ih nije dotakao...

Nekako, čini mi se, da ne kročimo čvrstim tlom... kao da gazimo maglu... Na ovom nemjestu pouzdanije staze nećemo naći...

Lukovi se uzdižu i sklapaju, svodovi ili podovi, ne znam, beskrajni hodnici ka... nikamo... zapriječene staze... sunovrati...

Kad bolje, ili gore, razmislim, baš kao moj život, poluživot, ako baš hoćete, ali bez sumnje baš tako: nije li puko bitisanje nalik na lavirint bezizlaznih puteva, osujećenih stremljenja, iznevijernih ljubavi, padova i uzdizanja, potrošenih mržnji, ambicije da se izade iz tog vrta razgranatih staza na put jasan, ka cilju što vodi... kao da cilja i svrhe može biti...

Istina, životi naših čitatelja nisu precijenjeni... ne bolji od našeg opstojanja, ove malobrojne družine... Jedino... mala prednost... Njihovi su životi konačni... Na kraju, ma koliko se trudili ili ne, oni će istupiti iz lavirinta...

Mi nikada...

Ali, u ovom lavirintu negdje smo dospjeli.

Nasred smo oblačinastog kružnog platoa – zašto ne reći: kao na oblaku – koji okružuju tek posloženi megaliti: svi prolazi zatvoreni. Naš vodič, plemeniti Artur, stoji u samom središtu. Šake položene na pozamašni dvoručni mač koji izgleda odveć neugledno da bih ga nazvao Ekskaliburom, ali, izvjesno jeste Ekskalibur.

Nije nam jasno što se zbiva.

- Zašto smo stali? – Lari ne zvuči ni upola odlučno, bar ne koliko bi on htio. Glas mu potonuo, nejak, na pola puta do viteza.

- Da... Kamo ovo vodi? – Holms se osvrtao na sve strane.

Ovdje, zapravo, nema nikakvih strana...

- Vi ste u lavigintu! – oglasi se Artur – Ovamo ste došli svojevoljno.

- Pa što s tim? – napuderisano lice prošarano prugama od znoja vrti se baš tik mene, unezvjereno.

- Ovo je lavirint, a ja sam Čuvar lavirinta... – izgovara vitez kao da te tvrdnje, neporecive, sve govore...

- Pitao sam se već kada ćemo doći na to... – promrmlja grof i raširi plašt poput krila.

- Dvadeset petoro mi šalju svake godine... – Artur deklaruje kao na pozorišnoj sceni...

- Ovaj tip je prolupao... – Lari proreža...

- Ne bih rekao... – nastojao sam preduprijediti krizu – To je samo njegova uloga. Jedina svrha – biti Čuvar.

- Žrtva božanstvu Lavirinta... – nastavlja bulazniti Artur.

- Slutim kako će se ova komedija okončati... – grofovi zubi isturenici. Zbog toga šišti dok govorici.

- On ga stvori sebi na sliku i priliku... – Artur podiže mač, pljoštimice prema sebi, uspravljen vrškom na gore...

- Koga stvori?

- Ma ko?

- Valjda Bog stvori lavirint, tako nekako... – promrmljah u odgovor zbumjenoj družini.

- ... da mu se klanjaju i obožavaju ga... – vitez sad uperi mač tačno prema mojim prsim.

- Ovaj, Holmse, vrijeme je da prekinemo ovu tiradu...

- Svakako, dragi prijatelju. Vi, tamo! Hej, viteže obudavjeli!

- Da ga skleptamo, pa će onda možda slušati? – Lari istupi naprijed, napola pognut, raširenih ruku.

- Sjajan prijedlog! – zvučalo je kao da se grof zabavlja. Mrćina pade oko nas, poput olujnog oblaka.

- Samo trenutak... – podigoh ruku namjeravajući ih zaustaviti.

Ludi oklopnik se zagleda u mene: pravo u oči.

- Ukoliko odgovorite tačno otvoříku za vas ovaj laverint. Ukoliko ne odgovorite, eh, ne znam što bih s vama.

- Eh? – nakašljah se upitno...

- Slutim da je vaša priroda poput moje. Stoga bi je ispravno trebali definirati kao neprirodu...

- Nego – isprsi se Holms – kakav odgovor?

- Da, oprostite, opet sam odlutao... Tako dugo nisam s bilo kim razgovarao da nikako ne uspijevam doreći misao...

- Jasno mi je kamo ovo vodi... – promrmlja dobri doktor.

- Vodi nazad kući... – rezignirano će Lari.

- I meni se čini... – grof je lelujao poput tračka dima negdje u visini naših prsa...

- Da! – vitez se pljesnu gvozdenom rukavicom po prsim...

Odjeknulo je žestoko. – Odgovor! Morate odgovoriti na pitanje koje će vam postaviti... Zapravo je to zagonetka...

- Koje sranje... – Griffin se nije libio psovati.

- Čekaj malo! – Holms je morao reći svoje – Sfinga zagoneta, zar ne?

- Ne samo ona... Svi Ćuvare...

- Holms, tišina! – došlo mi je da ga zgromim...

- Zagonetka je naše oruđe, naš štit i, konačno, može biti naše oružje...

- Ako pogriješimo, uništićete nas? – ponadah se...
- O, rado! Ali, ne bih znao kako to učiniti...
- Molim!?
- Za one od krvi i mesa nalazimo načina... ali, kako poništiti vaše postojanje izmiče mome poimanju.
- Znači ništa... – proreža Lari...
- Kako ne? Odgovorimo...
- I onda?
- Idemo u lavigint, pa što bude...
- A ako ne pogodimo, što onda? – Grifin je poznat po tome da uvijek širi negativne 'vibre'...
 - Jednostavno, neću vam dopustiti ući unutra... Toliko mogu učiniti...
 - Dobro, dobro, daj to pitanje, zagonetku, štogod! – Lari je djelovao krupnije no inače. Odjeća se opasno zategla na njegovim prsimi i ramenima...

Vitez se nakloni s mačem oštricom prema naprijed. Sve škripeći... Potom se uspravi, svečan poput mramornih kipova grčkih mudraca, desnica oslonjena na mač, ljevica na prsimu.

- Patetično...
- Tišina, prijatelju! – prosiktah kroz zube – Nemojte ga opet ometati!
- Dvije su sestre: jedna rađa drugu, a druga prvu.
- Perverzija... – namrštili se zgađen...
- Zanimljivo... – dobri doktor razvukao kez od uha do uha...

Holms se češka iza uha. Ne progovara. Nadao sam se zagonetki kakvu je Sfinga postavila Edipu... Ali, što ćete, izgleda da svaki od ovih Čuvara ima svoju. Samo, ovaj je je žalosni ostatak od kralja Artura, puka hrpa gvožđa, morao odabrati baš ovu, moralistima neugodnu... Svakakao, ja jesam moralista, ma, skoro puritanac...

- Gledе uzročno-posljedičnih veza ova me zagonetka podsjećа na absurdnu pitalicu na koju još nikada niko nije uspio odgovoriti...

- A ta je, Holmse?

- Dragi moј Votsone, ta morali ste se i sami sjetiti: što je bilo prije, kokoš ili jaje...

- Bože, kakva glupost...

- Da, neki su tako pokušali odgovoriti: Bog...

- Što, što? Ne razumijem...

- Kako se nisu mogli odlučiti ni za kokoš ni za jaje, pozvali su u pomoć Svemogućeg da razrješi dilemu.

- I tako...

- Da, prije bješe Bog...

- Prije kokoši ili prije jajeta?

- Ne počinjite opet! Ta, ponudio sam vam elegantno rješenje!

- Da li je primjenjivo i na sestre?

- Nategnuto, ali mogli bismo pokušati...

- A, ne, ne! - vitez upozoravajuće klimnu kažiprstom - Ne odgovarajte ako niste sigurni. Pogrešan odgovor i ja...

- Šta ti!? - Lari istupi korak naprijed. Kose nakostriješene, pleća na ivici komadanja sakoa i košulje po šavovima...

- Ja, ovaj, neću vam dopustiti proći kroz lavirint...

- Ma ... - psovka se izgubila u režanju i mumljanju...

- Holms, bolje da ne improvizujete...

- Ali, dragi moј Votsone, ova pričica o Bogu i kokošima me naprsto izjeda, k'о crv jabuku...

- Mene, naprotiv, te sestre asociraju na izvjesne procese kod jednoćelijskih bića... - oglasi se i dobri doktor...

- Ja bih volio vidjeti kako to rade... - od Grifina niste mogli očekivati drugo... Voajer...

Nije nam išlo... nikako... ni najblaže predstave o rješenju...

- Eh, gospodine gvozdenko, ima neki vremenski rok za odgovor? - Holms je nastojao djelovati opušteno...

- O, ne, nikako! Možemo mi ovako i do konca svijeta...
- Pomoć? – pokuša doktor...
- Nemoguće... Nije u skladu s pravilima...
- Pravila, imate i neka pravila? - natuknuh onako bez veze...
- Naravno... Član 45. Alineja 7: Ni na koji način ne smijete sugerirati rješenje zagonetke, niti mimikom, niti riječju, porukama bilo koje vrste... itd...

- Pa kad je tako...
- Bez izuzetaka...
- Ne preostaje nam drugo do razraditi vijuge...
- Trajaće to dan-noć, u kakvoj smo formi... – rezignirano će Holms...

- Čekaj, što ste to rekli!?
- Ono o formi...
- Ma, ne opet, čovječe, `trajaće`...
- Dan-noć? Pa da! Glupan, kako to da se odmah nisam sjetio!?

- Eh, hoćete i nas da uključite... – ponudi se grof... – Sada manje više stabilan, mada nekako razvučen i gibljiv...
- Znam odgovor, znam! – Holms je vikao razdragano – Dan i noć, to su one, dvije sestre koje rađaju jedna drugu! Dan i noć!

Vitez se umirio, utišao, ni riječi. Čekamo... Valjda će sada izvesti nekakav trik koliko da raskrili vratnice lavitinta... Ništa... Samo poneki škrip, škrip... Lari mu priđe, onjuši... A sva ta gvozdena skalamerija se nenadano zaljulja i uruši pred njegove noge...

-Gotovo! – grof pljesnu dlanom o dlan – moraće si potražiti novog Čuvara. - Ovaj nije bio od neke koristi.
- Ovaj, šta se desilo? – upitah potpuno zbumjen.
- Jednostavno, poništili smo njegovu svrhu... – Holms odmahnu rukom kao da je riječ o sitnici.
- Svrhu? Ne razumijem.

- Razumijem ja, prijatelju – Holms je opet zvučao samouvjereno. – Jednostavno je...
 - Poslušajmo sveznalicu – grof se posprdno nasmija.
 - Eh – nastavi Holms ne obraćajući pažnju na žaoku – svrha ovog nesretnog viteza je biti Čuvarem...
 - Još uvijek ne razumijem...
 - Dragi prijatelju... vaš nivo inteligencije vam to ne dopušta...
 - Holms!
- Zar ne uviđate da borba sa ovim stvorom nije moguća na konvencionalan način?
 - Ne znam što bih rekao. Žestoko zagonetanje...
 - Rekoh, svrhu... Nastojaću vam objasniti: ovdje i ne bješe viteza nego samo ideja o vitezu...
 - Molim?!
 - Ja, ja sam se samo pozabavio idejom... ili recimo odgone-tanjem te ideje...
 - Ali kako, ta recite već jednom!
 - Ma dajte... Zar biste vi uposlili tamo neku Ideju kao ču-vara?
 - Ah...
 - Ah, da... Kako Ideja posjeduje samosvjest ne može si dopustiti takvo što.
 - E, sad i ja ništa ne razumijem... – promumlala grof.

Holms se samo nasmija, grleno, grofu u odgovor, i odmahnu rukom kao da razbacuje zlatnike napućenoj svjetini u pratinji kakvog orijentalnog princa od starine. Zgledamo se zbumjeni. Svi izuzev čudovišta. Ono netremice bulji u neku ne baš jasnu tačku. Ovdje je i ne može biti... u lavirintu...

Zidovi što nas okružuju počinju plesati poput derviša. Vidiо sam njihov ples za jedne ekspedicije u Turskoj... Ili je samo tako napisao naš Tvorac... uspomene... nikada nisam siguran koliko od njih pripada meni, koliko Njemu...

- Vidi, vidi... Ovamo, lijevo... – uzbudjeno će Holms...
- Da, da... Posložili su se u neku vrstu svoda... Prolaz? – grof nije djelovao sigurno.
- Idemo da pogledamo. Zapravo, hajde ti prvi Smrtko... – dobri doktor ne namjerava rizikovati svoju kožu.

Smrtko... Ko bi rekao da je doktor duhovit. Kakvo ime za njegovo čedo... čedovište...

Smrtko opruži krute nožurde ka prolazu i, hop, u tri koraka se nađe ispod prijeteći nadvijenih monolita. Ništa se ne dešava. On samo stoji u mjestu, poput stupa. Zamka se ne zatvara. Izgleda, bezbjedno je.

Dobri doktor kreće prvi, mi ostali, oprezno, za njim. Prilazimo grmalju, osvrćemo se, a onda, pognutih glava, zvjerajući s lijeva nadesno, naročito nagore, promičemo u besputni ili mnogoputni cirkus... izađe mu na isto... Kako nam Arijadna nije princi slijedimo Holmsa. Ne zbog toga što se uzdamo u njegovu logiku, mogućnost da se odlučio za ispravan put, već upravo zbog toga što ovdje puta ka nekom određenom mjestu ne može biti... Svjedno je... kamo god pošli...

~~ GLAVA SEDMA ~~

LAVIRINT KOJI IZMIČE

Kružimo... uspinjemo se... provlačimo... silazimo... suda-ramo sa zidovima... nikad kraja... Mogli biste prepostaviti da mi nemamo problema sa strpljenjem jer, istina, vrijeme ne predstavlja značajnu odrednicu u našem bitisanju... No, ipak, ovaj zaludni pohod prijeti izbaciti nas iz takta... Čak i mene.

Najgore je što uopće nemamo predstavu o ustrojstvu labyrintha... stješnjeni između visokih zidina sazdanih od blokova savršene glatkoće – nisam odolio preći vršcima prstiju njihovom površinom – i nevidljivih spojeva... ili bar nevidljivih naočigled... Nije da nismo pokušali... Naravno da smo se sjetili Arijadne... Kod Holmsa se u džepu zatekla bočica boje za tkaninu – baš je istraživao svojstva nekoliko različitih boja prije no što ćemo se odvažiti na ovo putovanje – pa smo je iskoristili kako priliči: s vremenom na vrijeme iscrtao bih veliko X na zidinama... koliko da se ne vraćamo istim putem...

E, da... Nije dugo prošlo – uspio sam našarati svega pet X-eva – kad, za nevjerovati, već smo naletjeli na jednu od mojih rukotvorina, licem u lice... Zatekli smo se na kraju hodnika, zapriječenom, čorsokaku... Ne treba ni pomisliti kako sam obilježio neki od zidova u prolazu iz kojeg puta dalje nema. Ipak, evo ga: X tamo gdje ne bi smio biti... u sljepoj ulici... Ovaj me neobični slučaj prilično uznenirio... i ostale...

- E, da... ovo je neobično... - Holms mrmlja sebi u bradu, lica skoncentriranog u žiju, ono nesretno X...
- Neobično!? Šale našeg doktora su neukusne...
- Ma dajte, Lari, zar stvarno mislite da bih takvo što učinio?
- Prosvjedujem, s pravom, bar se meni nisu mogle pripisati djetinjaste igrarije.

- Kako, onda, objašnjavate vaš rukopis u ovom čorskokaku?
- Nelogično... promrmlja Holms. Češka bradu kao da je na pragu rješenja zagonetke.
- Ne objašnjavam ja ništa! - odbrecnuh se.
- Istini za volju, ništa mi nije jasno.
- A da pokuša Smrtko? - dobri doktor snishodljivo predlaže, ali njegov dečko ne čeka našu potvrdu.

Gomila šarafa i mesa – i još ponečega – upinje ramenom, gura, zapetih tetiva i žica, bez roptanja, udara glavurdom o prepreku, pravo u onaj X... i ništa... E, da... Družina se rasporedila u polukrug oko njega, osmatra, analizira, predlaže pravce djelovanja...

- Mogao bih možda proći kroz taj zid... - grof ne djeluje samouvjeren...
- Ne bi vam bilo prvi put... - Lari odmjerava zid i odmahuje glavom...
- Da... Ali, ovaj put nisam načistu o materijalnoj prirodi prepreke.
- Nisam ni ja...
- Ali, zar nismo vidjeli kako se zidovi pomjeraju? - dosjetih se.
- Votsone, morate li biti do te mjere banalni? - grof se namrštio, duboko koncentriran... - Upravo promišljam o dubokim implikacijama postojanja...
- I dejstvima sila entropije na tanahna ustrojstva osupnuta životom... - Larijev posprdni osmjeh ne govori ništa, ovaj put,

o onome što stvarno misli...

- Ali, vidjeli smo svi kako se pomjeraju! – pobunih se...
- Istina, moram podržati Votsona, drugovi... – Holmsu je teško palo da se suglasi sa mnom - Zar nije onaj nesretni vitez izazvao pomjeranje zidina labyrintha?
- Ne znam što bih drugo rekao... – priznah. – Uz pomoć ili ne neke izvanske volje, izgleda, pomjeraju se...
- Hmm... Kao da nije dovoljno što je ova skalamerija od labyrintha zapetljana sama po sebi... – Grifinov glas dolebdje n-otkuda...
- Aha... Ukoliko se ovi blokovi stalno premještaju, nema teorije da nađemo put... – Holms je djelovao izgubljeno.
- Dobro, dobro... – potapšah ga po ramenu... – Zar nije pravo pitanje kamo mi to uopće idemo?
- Molim!?
- Mislim, dospjeli smo u labyrin... Što sada?
- Ali, zar to nije jasno? U srcu labyrintha nalazi se arhetipska biblioteka...
- Ne čini se tako – Lari njuška zidove... Bezuspješno...
- Moramo ju naći...Moramo! – počinje zvučati histerično. Nevjerovatno. Nikada prije Holms nije izgubio kontrolu nad sobom.
- Koje sranje... – Grifin je zvučao rezignirano. – Zna li iko od vas kako se iskobeljati van?
- Čini mi se da smo zaglavili ovdje, nevidljivi prijatelju...
- Lari kucka zid koji nam se ispriječio. – Tako, kako nam ne preostaje drugo, tražićemo Holmsovu fantaziju...
- Zaboravite na obilježavanje puta, Votson – ledena desnica stegnu mi članak kada mahinalno podigoh ruku da našaram zid.
- Ma da, od toga nema koristi... – Lari se osvrtao uznevjerno poput vuka u kavezu.
- Onda? – dobri doktor pozva rukom Smrtka k sebi.
- Nemamo izbora... – rekoh – Idemo nazad, ako ovdje postoji nešto poput naprijed ili nazad...

U koloni po jedan stupamo među zidinama što su se nakostriješile nad nama, djeluju kao da se stišću, upinju da nas zarobe, zdrobe, istisnu iz svijeta... Koračamo odlučno, jer nam nema druge. Alternativa je nepodnošljiva: zaglaviti sa ovim čudacima, zatvoren između četiri zida na neodređeno vrijeme. Neodređeno u našem slučaju možebitno znači zauvijek.

- Majku mu. Ovo me podsjeća na roman onog ludog Nijemca... Kako se ono zvaše? - dobri doktor je rijetko čitao knjige, pa i to što bi pročitao nije dosljedno pamtio...

- Nijemac? E, da nije Vinetu? - Lari se zainteresovao.

- Ma ne, ne... Roman se zvaše „Zamak“, ukoliko ne grijesim...

- A, to.. Kafka... - grof mu prošapta na uho - Ali, on nije Nijemac...

- Nema veze... Sjećam se priče...

- O, da! - primjeti grof - Slično je, nema šta, baš kao u našoj prići.

- Da, da. Neki osobenjak u tom romanu sve vrijeme luta naokolo ne bi li našao puta do zamka... Sve tako, u krug, naokolo, kako god...

- I? - zainteresovao sam se.

- I ništa... Luta on tako nekih dvjesti strana oko zamka i nikad ne dospije do njega...

- Eh? Ne shvatam poentu...

- Valjda je pisac pokušao reći kako čovjek ne može doseći niti jedan od svojih ciljeva...

- A mi podsjećamo na tog smušenjaka iz Kafkinog romana?

- Dakako, Votsone... - grof iscjedi škripitavu grgoljanje, koje bi samo optimisti nazvali smijehom - Ne tražimo li i mi Holmsov babilonski zamak?

- U krug, u krug... - mrmlja doktor.

- Zlo mi je od ovog sranja sa lavirintima... - otpuhnu Grifin.

- Čekajte, znam! - vrisnu Holms. - Ne mrdajte!

Ne mrdamo, ukopali se, ukipili. Kakav ludak. Prestravio nas je, a to nije lako učiniti. Podignutih ruku, ušiljene brade zakopane u prsa, lepršavog ogptača, pomalo nalikuje na promašenog proroka.

- Stvar je u tome da se ne pomjeramo!

- Ovaj je lud. Baš poput one budale što je raskomadala babu sjekirom... – sikće Grifin.

- Raskolnjnikov je mala beba u odnosu na Holmsa. – Lari se nakostriješio. Borben, gnjevan...

- Bijaše jedan njemački pjesnik koji bi više odgovarao poređenja radi... – tiho će dobri doktor.

- Manite se tih vaših Nijemaca. Čitate li nešto drugo? – добри doktor me iznervirao.

- Ne, ne, ne razumijete!

- Razumijemo mi da ste nas uvalili u sranja, čovječe! – Lari se iskezi. Kakvi očnjaci!

- Lavirint... Pomjera se, premješta...

- Bravo Kolumbo! – drsko će Grifin – Pa o tome naklapamo satima...

- Ali, ali, kako ne uviđate? Hodnici se premještaju, a mi se uporno krećemo...

- Da, i što onda? – nadošlo mi je kako u Holmsovom ludilu ima nekog sistema...

- Pa, onda samo treba zasjeti i čekati da nam se otvorи put...

- Aha, razumijem... Vic je u tome, da, ukoliko se ovdje sve premješta, mi treba da mirujemo...

- Svi su poludjeli... – Grifinov glas dopire poizdalje. Oprezno se udaljio od nas.

- Kakva glupost. – mrmlja dobri doktor – No, zašto ne? Možda djeluje...

- Nije loše! – grof pljesnu Holmsa preko leđa – Dobro došli nazad u družinu!

- Ovaj, hvala... – Holms se počeša po glavi – Vidite, treba smo strpljenja. Put će nam se otvoriti sam od sebe...

Eto, sjedimo sred tog vrtećeg karusela od megalita... Svi odreda nalik na Budu koji nastoji dotaći meditacijom misterij postanja. Dobro, ne baš svi: Smrtko se češka po zadnjici, osvrće naokolo, ispušta krkljave zvuke, čiju svrhu ne možete dokučiti. Pomalo je nalik na Svana, jednog Prustovog patetičnog junaka, koji je, na sreću, odavno iščilio iz mašte čovječanstva...

≈ GLAVA OSMA ≈

SLOVO PO SLOVO

Ni laviginti nisu kao nekad... Hoću reći da su ih njihovi tvorci zidali, sadili, što god, igre radi, s ulazom i izlazom, ma kako komplikovano zamišljene... No, kako se čini, ovdje izlaza nema... Napredujemo lagano, sporo... Ne baš napredujemo, nije to prava riječ. Bliže istini je da se ova nevjerovatna struktura preslaže u nove i nove kombinacije, puteve, otkrovenja i zamke. Promišljam stoga o prirodi laviginta... O ulazu i izlazu... o svrsi prolaska kroz zamršenu mrežu, kako izgleda ne sazdanu od pukih zidina, no od razočarenja, uspjeha, oduševljenja i bijesa...

E, sad... nisam više siguran po pitanju izlaza... Jer, ako ga i ima, a ima u svakom lavigintu što je sazdan, ko zapravo izlazi van? Hoću reći, morate nakon iskušenja potrage za vlastitim putem izaći promijenjeni, drugačiji: u neku ruku to jeste vi, ali jedva nalik na osobu što je zakoračila, negda, unutra, u lavigint.

- Votson?
- Ah, da?
- Nešto ste mi odlutali, stari prijatelju?
- Holms, ne znam što bih vam o tome rekao...
- Ni ja... Svakako... Dapače, čini mi se da smo svi nekamo odlutali...

Osvrćem se naokolo: Lari gricka uvojak, zuri u prazno, dobroi doktor sklupčao se poput fetusa, pogleda uperenog u vla-

stite cipele, grof odsutno lebdi nad nama, poput oblačka... Što radi Grifin? Ko zna?

- Tako nekako... Ovo... Ovo djeluje uspavljujuće...
- Aha... Neko vrijeme nastojaо sam ustanoviti red, neku vrstu šeme, za sve to silno premještanje i namještanje, ali...
- Ali, što?
- Nekako mi izmiče... I izgubio sam volju...
- E, to me ne čudi, prijatelju...
- Ni mene, mada, odustajanje na pola puta ne sliči mojoj prirodi...
 - Niti mojoj, Holmse.
 - O, znam to dobro... No, kako god, ovaj mobilni labyrin cе me sluditи.
 - Nemojte tako. Pa vi ste dokučili njegovu prirodu.
 - Da, jesam, no to me ne tješi, jer ne uspijevam dokučiti obrazac po kom se to čudo ponaša.
 - Možda obrasca nema...
 - Molim? Kako to mislite?
 - Eto, pokušajte zamisliti pisca nadnijetog nad vlastitim rukopisom...
 - Pisca?
 - Da, pisca, zar nikada niste promišljali o knjizi kao o labyrintru?
 - Pa, kad tako kažete, jesam...
 - Dakle, labyrin od strasti, htijenja, nesupjeha, boli, čak, zašto da ne, mržnje prema postanju...
 - I?
 - E, mene ovaj karusel podsjeća na knjigu...
 - Baš na knjigu?
 - Baš tako... Kao da pisac, gonjen nekontrolinarnim nagonima i sujetom, nastoji ispisati puteve što će nam pokazati izlaz iz vlastitih labyrinata...
 - Pa, čini mi se da ništa ne postiže...

- Zar nije tako sa književnošću? Nema knjige na svijetu koja će vam pokazati put kroz labyrin osobnosti...
- Ne shvatam kamo ova primjedba vodi...
- Književnikov labyrin nema smisla, jer nema izlaza... Tako i ovaj...
- Aha, zgodno poređenje...
- Pisac se igra sa nama, Bog se igra sa nama... Tako reći...
- Nisam sklon religiji...
- Znam to...
- Ne mogu prihvataiti da tajanstveni i nesagledivi tvorac pomjera moje staze, bio on Bog ili pisac...
- Razumijem vas, prijatelju, ali ovaj je nesretni labyrin još uvijek pred nama...
- Točnije, mi smo unutar njega, Votsone.
- Što onda?
- Dakle, slijedeći moj osobni vjeronauk, odreći se Tvorca i kročiti naprijed uprkos njemu.
- Oho, baš tako?
- Baš tako, dodijalo mi je čekati da Njegova nevidljiva ruka posloži moj put dalje...
- Ne uviđam što namjeravate...
- Uzdići se iznad problema, dragi moj Votsone...
- Uzdići?
- Doslovno, prijatelju, doslovno...

Holms nije čovjek sklon prefinjenim metaforama, svakako. I, on sve što kaže, misli doslovno. Doslovno? Doslovno da doslovnije ne može biti. Stoga pogledah gore, ka stješnjrenom nebū između redova zidova, postrojenih kao u vojni. Daleko metalno-plavo nebo... Pomalo mutno na rubovima... Pentranje uz ove zidine... Ma ne... Neizvodljivo... Tako glatki, nepopustljivi, bez zareza, grba, udubina... I visoki... Za moj ukus pretjerano... Ne vidim kako to misli izvesti, `uzdići se iznad situacije`...

- Ne mogu smisliti kako se popeti do vrha zida?
- Ko je spominjao penjanje? Na noge družino!
- Otvorio se pravi put... Ne mogu vjerovati... – zajedljivo dobaci Grifin.
- Bilo ih je svakavih, ali pravih... Ko to može znati? – Lari se uspravi. Izgleda pospano.
- Možda i jesu bili pravi, ali mi ih nismo prepoznali... – dobro doktor je umovao u svom stilu, neodređeno...
- Tišina! – grof nije djelovao raspoložen za raspravu.
- Eh, dragi moj... grofe... – Holms se zapliji u našeg magličastog sudruga.
- Da!?
- Biste li mi udovoljili?
- Rado, kada biste konačno rekli kako...
- Veoma biste nam pomogli ukoliko biste uzletjeli malko iznad...
- Iznad čega? Holmse, vama nije dobro...
- Ma, gore, iznad lavirinta...

Nasmijah se tiho, u sebi... Kakva zamisao! Da ova stara vampirčina nadleti lavirint poput izvidnika... Samo da ne svrši poput Ikara. Istina, ma koliko pokušavao, nigdje nisam uspijevao vidjeti izvor svjetlosti, nestvarno raspršene, svjetlosti koja ne poznaje sjenke... Baš zbog našeg Ikara: zamislio sam grofa kako pada u plamenu odozgo... Zanimljivo...

- Trebao bih nadletjeti, velite?
- Da, da, svakako. Usprnite se što je više moguće.
- Visoko, više... ovdje ne vrijede kao odrednice... – i grof je primjetio kako ovdje, ovamo i tamo, daleko, duboko, ništa ne znače ni u ni iznad lavirinta.
- Istina, niti ja ne uspjevam odrediti daljinu, hoću reći visinu... – neuvjerljivo će Holms.

- Ne uviđam što ćemo tim izviđanjem dobiti. - Lari je zabio palčeve u džepove. - Zar nismo samo trebali čekati da nam lavirint otvori put... nekamo?

- Pa, nećemo ništa ni izgubiti... - promrsi Holms sebi u bradu...

- Možda ste knemo uvid u neku vrstu plana, strukture, ko zna? - ni sebi nisam zvučao ubjedljivo.

- Dobro, idem, samo da vas ne moram i dalje slušati...

Grof se zaogrnu u plašt, ili u sjenku, kako vam volja, zamagli se, zatreperi, i, onda, poput malog vihora zavrti se na gore, gore i više, preko granice našeg obzora, vrha zidina...

- Ode on... - besmisleno primjeti Grifin...

- Aha... - Lari je djelovao rezignirano - nije ptica a leti...

- Hoći li nas znati pronaći? Dolebdjeti nazad... - dobri doktor nije bio konstruktivan, prije zaplašen...

- Vjerujem da za staru vampirčinu neće biti problem pronaći nas... - Holms je povratio nešto od svoje samouvjerenosti...

- Veći je problem koliko će nam koristiti to što će on vidjeti... - primjetih...

Bez komentara... Ta im se primjedba nije dopala... Izvjesno, već neko vrijeme se bliže prihvatanju bezizlaznosti našeg položaja... Zaglavili smo, eto... Biće da im sada izgleda primamljivije situacija od prije samo neki dan: bitisanje na ivici postojanja, na ivici mašte... Ne zamjeram im... Izgleda kudikamo zgodnije vrzmati se kroz stan u Bejker ulici no ovdje, u ovoj nikaddođiji... No, gdje bi se poneki od ove družine radije vrzmali, o tome ne bih ni mislio...

- Evo ga, dolijeće! - Lari ga je prvi opazio.

Grof se sruči sred nas, poput vreće... Ne u plamenu, što sam priželjkivao... Potrajalo je samo trenutak, koliko da se sa-

bere, uzdigne i uobliči...

- I? - izgovorismo maltene uglaš.
- Ne biste vjerovali... - njegovo bijedo lice ništa nije oda-valo...
- Ma, dajte... - Holms je insistirao - Naravno da ćemo vam vjerovati...
- Samo dajte... - potapšah ga po ramenu i brzo povukoh sleđenu šaku.
- Lavirint... dakle...
- Recite već jednom, na ivici smo strpljenja! - Lari je skoro izgubio kontrolu nad sobom.
- To jeste lavirint, nepregledan, nisam mu uočio kraja... Ali...
- Bili ste u pravu Holmse! - stegoh ruku prijatelju... kao da će nam potvrda njegove teorije u nečemu pomoći.
- Ali, što? - Holms me ignorisao.
- Ono što me zbulilo, ako je to prava riječ...
- Ta recite već jednom! - Lari se unese grofu u lice. Reži.
- Ti megaliti... Odmaknite se dalje od mene! - odgurnu Larija - Sve vrijeme se pomjeraju i sklapaju... Nevjerovatno!
- Ma što!? - i Holms je bio na ivici režanja.
- Slova!
- Molim!? - vrijeme je da i ja iskažem preneraženost.
- Slova, sklapaju sve vrijeme nova i nova slova, sve do hori-zonta. Slova, riječi, rečenice, priče... Daju se čitati, vjerujte mi...

Stojim osupnut pred našim krvosrkom... Zamišljam plane-tarnu strukturu sazdanu od rečnica što se sve vrijeme ispisuju u beskrajne prolaze, zamke, ponore, stepeništa koja nikamo ne vode... Sve te priče u koje smo zakoračili, zapleli se bezizlazno... Zalutali između namjera tvorca... koje nismo kadri shvatiti... Sred puteva pruženih njegovom voljom, za nas nedostojne bes-putnim... Zurim u tamne ponore njegovih očiju i kao da vidim

Tvorčevu ruku na djelu... kako nas, izgubljene junake, zapliće u konačnu priču, ili više njih, iz kojih nikada nećemo naći putan, iz njegovog strašnog laverinta...

~~ GLAVA DEVETA ~~
NA POČETKU BIJAŠE RIJEČ

• na kraju...

• • • 1 ... muškarac kucka prstima, sa svega dva, po tipkovnici. Olovna slova neumoljivo udaraju o papir. Neizbrisivo. Od tih strašnih maljeva podrhtava prljavo staklo na prozoru koji ništa ne otkriva. Zvuk se kotrlja od zida do zida, niz redove polica. Čovjek povremeno zastane i oslušne: umišlja si da to neko kucka o vrata, stranac neki, putnik namjernik možda... Onda odmahne glavom i pogne je niže, ka papiru što skoro da svjetluca u polumraku. Sjenke se zavjerile pa mu lica ne vidimo, ne znamo ko je...

Ali to nije važno... Jer, on je Niko.

Ni imena mu nećemo znati, jer taj se lažno predstavlja.

Ni namjere, jer on nastoji da ne shvatimo kamo cilja, kuda smjera, niti zbog čega.

Ruka mu drhti dok izvlači papir iz stare pisaće mašine, jer, te divote, on upravo zapisa prve poljupce, zanos i slutnje... O, kako bi znali što im sprema, sretni papirnati par, taj himbeni tvorac? Zavjere, progon, čemer i jad... Izvještio se taj ukuse zbrkati, čuvstva iznevjeriti, zagorčati zalogaj sladak...

Eno, baš sad, podnimljen nad stranicom sasvim bijelom, smišlja kako će draganu baciti na postelju, a dragog poslati u daleke zemlje, ne bi li za nju našao lijeka... Ili ne!? Kucka se kažiprstom po čelu, a i taj malj odjekuje duboko i daleko... Možda je bolje u kakvu sanatoriju zatvoriti, negdje da sanja tigrove,

sama... Ili da je ispiše kao sumornu poklonicu tajanstvenog društva slijepih? Da, to je mistično, intrigantno, i bolno... Mogla bi postati ubicom... Mogla bi postati fatalnom ženom pa da taj dečko, skrhan, izgubljen, skoči sa starog mosta u Senu...

Opet nezadovoljan, odmahuje glavom, ta davljenika i kaći-perki zapisaо je dosta, previše... I baca se na posao, poput kopca zaokupio tipkovnicu staru, ispisujuć tragediju potpuno novu...

Polica je iza njegovih leđa pružena od poda do stropa, mada se taj strop ne da vidjeti... Uredno složeni, ukoričeni svijetovi ti-skaju se jedan uz drugi... Vladari što su pokorili, vladari što su spalili svijet... Heroji s raspjevanim mačem u ruci, i oni drugi, otimači djevica... Ima ih tu mnogo, u tim predjelima rečenim, što su junaci kudikamo manje zanimljivih priča... Ta neće baš svi raskomadati sjekirom babu, zadaviti draganu rukama crnim poput uglja, niti kasapit prosce vjerne mu supruge... Ne... nikako... Većina ih prelista svoje stranice obavljajuć dosadne radnje, baveć se mukotrpnom tlakom, za strojem, s lopatom u ruci, ili perom... A kad uniformu svuku, tad, no, baš na svakoj strani, domu svom hitaju, u zagrljaj ženici i dječici. Njihovi su umovi, tlapnje, želje, jednostavnii, jer se onaj koji piše nije njima pozabavio... Tek ih je skicirao, stoga ništa drugo ne čine sem što jedu, vare i seru. I činili bi tako do posljednje stranice te velike knjige, da se on s vremena na vrijeme ne dosjeti da im bitisanje prekrati bolešću nekom opakom, ili nesrećom... Tako, ispada da niko nije pretjerano nezapažen – Niko ga kad tad primjeti. Takav kakav jeste, cinik, mizantrop, sa smislom za humor koji ne izlazi iz okvira tragikomedije, pomalo i zloban, naravno da im svima strašne sudbe sprema...

Dakako, iz perspektive lika ne izgleda ugodno, ako taj papirnatni igrač uspije što shvatiti, kada biva jasno da njegovo postanje ništa drugo nije do stilska vježba.

... muškarac kucka prstima, sa svega dva, po tipkovnici. Olovna slova neumoljivo udaraju o papir. Odjekuju mali batovi na papiru jaukom, smijehom, stenjanjem bolnim, i stenjanjem

iz zadovoljstva, odjekuju čemerom i slasti, prolivenom krvlju, mučenjem, vatrom, na tom papiru kojim hitaju rijeke, dižu se gradovi i rasprskavaju vulkani...

Mala crna slova se slažu, usložnjavaju, podižu u zidove: između njih lutaju izgubljene duše tražeći put, izlaz, svrhu... Naravno da je neće naći: iz toga lavirinta izlaza nikada nije bilo. A svrhu zna samo Niko i nikome je ne namjerava otkriti...

Na početku bijaše riječ, i na kraju...

KNJIGA KAO LAVIRINT

Prof. dr Zoran Živković

Tema biblioteke stara je gotovo kao i književnost, ali se ona u 20. veku javlja u potpuno novoj svetlosti. To dugujemo velikom argentinskom piscu Horheu Luisu Borhesu, odnosno njegovoj priči "Vavilonska biblioteka", izvorno objavljenoj 1941. godine u zbirci Vrt sa stazama koje se račvaju. Sazdavši viziju biblioteke kao nepojamno velike građevine u kojoj su smeštene sve knjige koje se uopšte mogu zamisliti i napisati, Borhes je u ovu temu uveo dimenziju beskonačnosti. Uputio je time najveći mogući izazov svim kolegama piscima koji se posle njega budu bavili bibliotekom. Ništa manje od beskraja – poručuje nam Borhes – nije prikladno kao hram knjiga.

Izazov je prihvaćen i mnogi potonji prozni stvaraoci gradići su svoje fantastične biblioteke u Borhesovim gabaritima, tragaјući za vlastitim vizijama beskonačnosti. Jedan od skromnih pokušaja u ovom smislu ponudio je i potpisnik ovih redova u svom mozaičkom romanu Biblioteka iz 2002. Ma koliko paradoksalno delovalo, svojevrstan odgovor Borhesu dat je u priči čiji naslov to nipošto ne nagoveštava: "Najmanja biblioteka" ...

Decenije i po kasnije evo još jednog uzvrata s istog jezika na Borhesov slavni izazov. Posredi je kratki roman Družba stvarnih sjena bosanskog pisca Adnadina Jašarevića. Iako još u srazmerno mladim godinama – 2017. će napuniti pedeset, a pre toga se (kako uveravam svoje studente na kursu kreativnog pišanja) ne postaje pisac – Jašarević iza sebe već ima impozantan opus od dvanaest knjiga u svim književnim rodovima. Iskazivao se kao romansijer, pripovedač, pesnik i eseista, dobivši niz nagrada za svoj opus.

Novi Jašarevićev roman Družba stvarnih sjena zamišljen je kao nadasve originalna parodija. Autor okuplja "jedne letnje večeri u Londonu, van vremena" krajnje neobičnu družinu sačinjenu od junaka engleske popularne kulture. Kod Holmsa i Votsona u Ulicu Bejker 221b u posetu dolaze doktor Frankenštajn sa svojom čudovišnom tvorevinom, nevidljivi čovek gospodin Grifin, doktor Džekil i gospodin Hajd, Drakula, vukodlak Lari...

Ne na prvom mestu, ali ovako zamišljen skup parodira i aktuelne trendove u holivudskoj produkciji filmova koji spašaju razne junake stripova što ih objavljuje kompanija Marvel. Uprkos svojoj beznadežnoj trivijalnosti – odnosno, upravo zahvaljujući njoj – ovi filmovi imaju veliki uspeh kod masovne publike, donoseći basnoslovne zarade producentima.

Jašarevićeva družina nije tu, međutim, da bi spasila svet od nekog podlaca. Bar polovina njih, uostalom, nikako se ne bi ubrojala u moralne šampione i spasitelje sveta. Oni se udružuju da bi ponajpre spasili sebe. Dosta im je obitavanja u knjigama sumnjive literarne vrednosti, želeli bi da istupe iz njih, da se otisnu u ono što zamišljaju kao vanliterarni život.

To, međutim, nipošto nije lako izvesti. Kada se toliko žestokih sujeta i taština nađe na jednom mestu, neizbežno dolazi do varničenja među protagonistima kojima je ponekad čak više stalo da se međusobno nadmudruju nego da se složno usred-srede na glavni naum.

Ova njihova nadmudrivanja i nadgornjavanja glavno su uporište Jašarevićevog humora u ovom romanu. On niče iz parodiranja razgovornih i situacionih klišea trivijalne književnosti. Ono što u izvornim delima o ovim junacima treba shvatiti ozbiljno, ovde je tek karikatura budući da ne vodi nikakvoj katarzi. Epsko putovanje ka neznanom odredištu pretvara se u bauljanje grupe smetenjaka, a njihove izuzetne ili natprirodne moći ne služe nikakvoj svrsi.

To se potvrđuje i u finalu romana kada se ispostavlja da, uprkos svom trudu protagonista, nema izlaza iz knjiškog lavirusa. Junaci ostaju zauvek zarobljeni u svetu popularne književnosti koja se proizvodi u sve većim količinama potiskujući polako s polica biblioteka ostala dela. Čak i kada se Drakula kratko vine iznad zidova lavirusa i uputi pogled niz stranice, on tamo ne vidi nikakav kraj. Prokletstvo Borhesovog beskraja prostire se dokle pogled seže.

Jašarevićev roman Družba stvarnih sjena originalno je i značajno delo koje nipošto ne treba olako shvatiti.

BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Adnadin Jašarević

Rođen u Zenici, 9.3.1967. godine. Diplomirao žurnalistiku na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Kao novinar radio u dnevnim novinama „Oslobođenje“ i televizijama NTV Zetel i RTV Zenica.

Direktor je Muzeja grada Zenice od 2007. godine.

Osnovao je prvu bh školu stripa 1995. godine.

Uređuje ediciju Tragovima bosanskog kraljevstva, regionalne godišnje zbirke fantastičnih priča, te organizira istoimeni festival fantastične književnosti od 2006. godine.

Objavio je deset knjiga, između ostalih prvi bh roman epske fantastike i desetine kratkih priča u zbirkama festivala fantastične književnosti u regionu, antologijama, časopisima i internet portalima.

Za knjigu priča "Kuća bez prozora" dobio je nagradu MKM "Zeničko proljeće" za najbolju knjigu objavljenu 2007. godine.

Dobitnik je nagrade Zaklade Fra Grgo Martić za najbolju bh dječiju knjigu u 2013. godini, te nagrade za najbolju dječiju knjigu u regionu "Mali princ" (za Hrvatsku, Crnu Goru, Srbiju i Bosnu i Hercegovinu), kao i Godišnju nagradu Društva pisaca BiH za najbolju dječiju knjigu. Riječ je o knjizi priča za djecu "Tamoiza".

Dobitnik je i "Zlatnog pera", nagrade za najbolju neobjavljenu priču za djecu u BiH u 2015.

Stalni je saradnik u časopisima Društva pisaca "Život", SKPD Prosvjeta "Bosanska vila", te Matice hrvatske "Hrvatska misao" i "Krijesnica".

Predsjednik je međunarodnog žirija Regionalnog festivala fantastične književnosti REFESTICON koji se održava u Bijelom Polju (Crna Gora)

Član je Društva pisaca BiH.

OBJAVLJENE KNJIGE:

1. Mjerenje srca, poezija, 1989. – Kulturno prosvjetna zajednica „Nedjeljko Radić“ Zenica
2. U dvorani ogledala, priče, 1999. – Erudit, Zenica
3. Početak ruže, poezija, 2001. - Udruženje književnika ZDK, Zenica
4. Nedovršeni svijet, roman, 2002. – BZK Preporod, Zenica
5. Deveta umjetnost iz krivog ugla, eseji, 2004. - Udruženje književnika ZDK, Zenica
6. Poništenje ruže, poema, 2005. – BZK Preporod, Zenica
7. Nedovršeni svijet, roman, 2006. - Udruženje književnika ZDK, Zenica, II izdanje
8. Kuća bez prozora, 2008. – Zalihica, Sarajevo
9. Mit o Heleni, poezija u prozi, 2010. - Zalihica, Sarajevo
10. Društvo tragača, roman, 2011. – ZORO, Zagreb
11. U dvorani ogledala, priče, 2012. – Muzej grada Zenice, Zenica, II izdanje
12. Tamoiza, priče, 2013. – Fondacija Fra Grgo Martić, Kresovo

Sadržaj

~~ Glava prva

JEDNE LJETNJE VEČERI U LONDONU VAN VREMENA.....	5
--	---

~~ Glava druga

LIGA SEDMORICE	21
----------------------	----

~~ Glava treća

LUDI DOKTOR	29
-------------------	----

~~ Glava četvrta

O LAVIRINTIMA PODROBNIJE	41
--------------------------------	----

~~ Glava peta

TINTAGEL ILI KAPIJE U IZGUBLJENA VREMENA	49
--	----

~~ Glava šesta

ČUVAR I LAVIRINT	57
------------------------	----

~~ Glava sedma

LAVIRINT KOJI IZMIČE	67
----------------------------	----

~~ Glava osma

SLOVO PO SLOVO	75
----------------------	----

~~ Glava deveta

NA POČETKU BIJAŠE RIJEĆ	85
-------------------------------	----

Prof. dr Zoran Živković

KNJIGA KAO LAVIRINT	91
---------------------------	----

BIOGRAFSKA BILJEŠKA	95
---------------------------	----

Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna biblioteka Crne Gore, Cetinje

ISBN 978-9940-698-01-0
COBISS.CG-ID 30312464